Массе а мехкий пролетареш, в1ашаг1кхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-Г1АЛГ1АЙ ОБКОМА, НОХЧ-Г1АЛГ1АЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера деиз ● ШОАТТА, 4 ИЮЛЬ, 1981 ШУ. ● № 80 (6370). ● Мах 2 кеп.

ГУДЕРМЕССКИ РАЙОНА ЧУЙОАГ1АШ, ДАРБАНХИЙ ЯХАЧА ЮРТА ДАРБАНХИНСКИ ЮРТА СОВЕТ В1АШАГ1ЙОЛЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-Г1АЛГ1АЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Нохч-Г1алг1ай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо совцам бу:

Гудермесски района чуйоаг1аш, Дарбанхий яхача юрта центр а йолаш, Дарбанхински юрта Совет в1ашаг1йолла.

Брагунски юрта совет д1анигъяра чотах.

Дарбанхий яха юрт Брагунски юрта Советах хьакхоа-[illegible].

Нохч-Г1алг1ай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-Г1алг1ай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1981 шу, 2 июль.

ХЬУВКЪАМ ЧУБАХЬАШ Я РЕСПУБЛИКА

БЕРКАТЕ ГЕКТАРАШ

РЕПОРТАЖ

Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоза хьатте. Укхаза тариз латтача ба ялетаца хьат1айоаг1а машинаш увзаш вола Газиев Мохьмад, хьатта заведующи Сайдулаев Сайд-Мохьмад, милице районни отделенера викал воккхаг1а вола лейтенант Сайдулаев 1иса. Х1арамега цхьацца журнал да царга кхай т1ара хьат1анхухьа ялат д1аяздеш.

Кхай т1ара хьат1айоаг1а арг1анара машин. Из тараза т1а а оттайийя Газиева хьат1авоаг1а шофер Хатуев Ширваны.

Комбайнера тайпан ц1и ший журнала т1а д1а я яльъ машин оз Газиева. Белгалдьпна ялата дозал а д1аязду журнала т1а. Цул т1ехьаг1а шофера квитанци лу. Комбайнерагара Янхотов Ахьмадагара хьатта Ширванс 2800 килограмма ялат деналга тешал деш я из. Т1ехьаг1а хьатта ялат 1одоассадича, склада заведующега д1аяла езаш а я.

Хатуев Ширванеца ялат чуэцача кхай т1а долх тхо. Тхона юкъе къамаьл тоссаделча:

— «Теша-м теша цхьабаьъда хьажа а хьажа» оалаш эрсий кица да. Цу дешашка хьежжа, бокъо йовцаш ялата т1аккхувдача кулга ц1ена боацачи наха дика къайлад укх шера шаькъаш, — аьлар Ширванс, х1аьта шийса а дарж. Со е кхывола шофер ялат т1адетта кхай т1ара аравоалаш тхога йолча реестра т1а комбайнеро кулг тоадьдий а хьож халкъа т1ахьожамхой.

..Гаьнна гуш я ялат чуэцаш йоахка комбайнаш. Царна т1адолх тхо. Кхай йисте автобус латт. «Деррига ялат — 12 балха дийнахьа!» аьна яздаь дешаш а долаш лоэунт да цу т1а. Д1а-хьа лела агитаторий, халкъа т1ахьожамхой пункт я из. Тхо цунна хьат1анхоаччаше а цу чуфа аравоал кулгах ц1е к1ада хьоарчадь саг. Из за халкъа т1ахьожама группана кулгалдеш вола коммунист Сушков Василий. Малаг1ча комбайна т1аваха веза хьех цо Ширванска.

Агитаторий пуните ба Сушновал соот1а юртбоахама культураш ккеча совхоза цеха керттера агроном Ирипханов Алексей, Алхан-Юртарча участкови больницера укхаза кхай т1а дежурить деш йола медсестра Эльжуркиева Малкан, д1а-хьа лелача пункта заведующи Темуркаев Билал.

— Пхи б1аь гектар к1а а долаш 1623 гектара т1ара ялат чудерзаде дезаш да тхо укх шера. Цунах дукхаг1дар хьаккхари ардарн къаьстъкъастта долаш чуэца лаьрх1ад. Х1аьта х1анзале 800 гектара т1ара мукх хьекха касарех 1о а билла 520 гектара т1ара бар аьрдаб тха механизатораша, — йоах Алексей.

Тхо къамаьл деш латташ ялх-ворх1 минут яладехьа хьат1аера ялатах етта Ширванс машин. Цун реестрига а хьежа хьатта д1аловкъавоакх из Сушков Василе.

— Дика хьийкъад укх шера ялат. Комбайно пи б1аь метр някъ бича ялатах юз цун бункер. Ялат д1аккхухьа машинаш к1езига йолаш цхьайолча хана болх ца беш цхьацца йолча комбайно йиъ-пхи минут ха йоае езаш моттиг а яйслу. Ялат чуэца новкъостал дара машинаш йойтаргья яхаш дувца-м дувц районе кулгалхоша, цхьабакъда хьалйташа-м яц. Мичурина ц1ераг1ча совхозера кхоъи «Урус-Мартановский» совхозера ца1и — йиъ комбайн яйтай, х1аьта машинаш яц. Цунца цхьана, х1анз тха боахаме къахьегача шофераша беча балха геттара раьза да тхо. Балха [illegible] чаш ца еш саг вац царна юкъе. Х1аьта къаьстта оьсаре болх бу Хатуев Ширванс, Нунаев Изрудина, Садулаев 1але.

Аьрдача ялатага диллача комбайнерашта юкъе хьалха Машаев Сулейман ва. Цунна т1ехьахлуш воаг1а комбайнерашта юкъе соахна хьалхара моттиг яькха хаяна, х1аьта иттлаг1а пятилетка кхаь шера кхоачашъяь коммунист Юшаев Мовлет. Хьалхарча шин дийнахьа ялат хьокхаш касарех 1одуллаш къахьийгад цо. Балха нормаш х1ара дийнахьа 150—160 процент кхоачашъеш хьинаре къахьег комбайнераша Элихаджиев Саламус а, Баклуев 1ийсас а, Янхотов Ахьмада а, Кагиров Джунида а, Мичурина ц1ераг1ча совхозера ший м1ийца цхьана венача Янгульбаев Шепа1а а.

«Х1ара яхайна — динала Знак1» яхача девизага хьежжа ялат ц1ена, ца дойташ чуэцара къаьстта теркам т1абохийт механизатораша. Боарамал лакхаг1а йовцаш я ялат хьенхачул т1ехьаг1а юса юхьигаш. Ардан за мукта ка нагагахьа мара нийслац.

Укх шера геттара ч1оаг1а дог1аш дейлхар совхоза кхаш долча моттиге. Цхьа дакъа мукх лаьтта бужабир цар. Цу хьалашка а ялат ц1ена чуэцара торо лехар совхоза специалисташа, механизатораша. Мукх лаьттара хьал а айбеш ц1ена чуэца йиш хулийта приспособленеш ехнар комбайнаш т1а.

Ялат чуэцара а, кхай т1ара ча д1адаккхара а, лаьтта ахара а, шоллаг1а юв культураш д1аера а балхаш ипатовски методах цхьал комплексаг1а ду.

Мукх чуйица мукъадьннача 60 процент кхаштара ча гулдьад совхоза къахьегамхоша. Соахка кхай т1а духхьала арг1еш я деш д1аоттадора из. Х1аьта укх шера непаш ю цунах. Цу г1уланхо йиш хулийтаргья ча ца талхийташ дукхаг1а лоаттаде а снхаг1а д1а-хьа дахьа а.

Т1ера ча д1а а даьккха мукъадьнна лаьтта цу сахьате оах. Дукха х1ана ца эшаш 65 гектар лаьтта аьхад х1анзле механизатораша. Х1аьта царна юкъе лаьрхача яхьехьалха Бимурзаев 1аьаен Элихаджиев Мохьмади ва.

Укх деношка доакъара шоллаг1а юв культураш д1ае йоллаергья мукъадьннача кхашка, х1аьта укх шера уж 400 гектара т1а д1ае лерг1.

Дог г1оздоакхаш ба совхозе чуэцаш бола хьуакъии. Х1ара гектара т1ара юкъера лаьрх1ача 25 центнер мукх чуэп, план 22 йолаш, нитта дика хьийкъад к1а а. Соахка гураньа а укх шера а совхоза кхаш леладераша хьинар кхо ца деш хьийгача къах хьахниар да из.

М. ХАМАТХАНОВ.

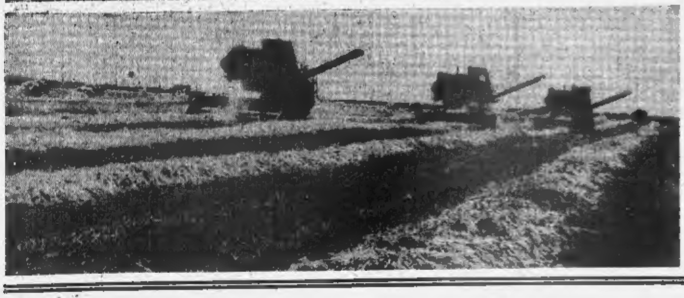

СУРТА Т1А: 1. «Красноармейский» совхове ялат чуэцаш да; 2. Цу боахама толашаг1а вола комбайнер Машаев Сулейман.

З. БАТЧАЕВА суртащ.

СССР 50 шу дизара ц1е. раг1ча Грозненски химически завода № 17-18 йолча цехе арахец дикала Знак йола феноли ацетони. Карара шу хьадоладелча деиз планал совг1а укхаза арахийца продукци 35 эзар сома я. Коллективо баьккхача цу толама юкъе ший къахьегама дакъа дихьад хьалха латтача аппаратчика Изотова Валентинас.

СУРТА Т1А: В. Изотова.

С. ХУГАЕВА сурт.

ДИКА ХЬОКХАМАШ ГОЙТЕ А...

Сунженски района XIX партсъезда ц1ераг1ча колхоза шоллаг1ча шурий товарни ферме 1урра, доахан детта а болабалалехьа, кхаьчар сон юрта боахама управлене керттера зоотехник В. Е. Чернови. Баьде я гошахьа, х1аьта доахан деттача майдаш т1а спирда я — йоаг1еш электрически лампаш, цхьан боарамаг1а тата деш я компрессор. Хьахоз доахан деттача аппараташа бу болх. Хьакъал долаш да укхазара хьайбаш, шоаш деттаргдолча майдана юкхе д1ат1а а даха, шоай арг1а кхачарга хьежаш латт, царна лургда цига доаг1аш дола ялат, т1аккха деттаргда. Шура дукха йоакх х1анз ферме. Дийнахьен буси х1ара 1аттагара 11—12 килограмм йоакх из хьайбаш леладераша, х1аьта Усманова Седа, Мупольгова Алла, Коноплено Вера, Хирьянова Нина санна болча доярнаша кхойтта килограмм йоакх шоай дукхьакха дахнача доахангара.

Дукха шура йоакхаш доахан деттараш кхы а ба колхозе. Юкъера лаьрх1ача дийнахьен буси цхьан 1аттагара йоакхача шурийта диллача хьалхара моттиг цу боахамга я районе. Цхьанна а боахаме, цхьанна а ферме хилац дийнахьен буси йоакха шура XIX партсъезда ц1ераг1ча колхоза шоллаг1ча ферме йоакхачунга кхочаш.

Ферма толамаш цу тайпара лакха хилара балха да зооветспециалисташ, колхоза правлене, кулгалхоша, ферма беррига хьайбаш леладераша цу деша йоакхояр. Ши-шег1а баьнабац толам, доярнаша, скотникаша, механизатораша хьинаре къахьийгад цу г1уланкха.

Амма цу толамаша цхьабола кулгалхой к1езига кертах хьарбаькхачоа тара да г1улакх, х1ана аьлча, лертт1а теркам т1аахийтац цар хьайбаш леладерий балха, х1аьта цунах дикадар дарг мичад.

Тхо ферме д1акхоаччаше а доярнаша юкъеверзавир В. Е. Чернов, цхьаннена жоп денна а балалехьа дора шоллаг1а хаттар. Массанена а ха ловш дар, заца д1адутаргда детта доахан ахкан даьг1енашка. Колхоза дикаг1а болча доярках ца1 йолча К. А. Оверченкога хьаттар аз: х1ана г1ерт шо доахан ахкан даьг1енашка д1адига, ц1енна гаьнаг1а ма хулий уж, ваьхара хьалаш а башха дика мичад цига?

— Тхона дезар дукхьал пхьа х1ама да — шура аламъаккхар, — аьлар цо. — т1аийца декхараш кхочашдар. Со тийша я цига х1ара сай 1атто цхьа—ши килограмм шура т1атохаргхилара и шурийцара хьоанал дукхаг1а хургхиларах а. Х1ана, яхий 1а? Баьцаш дикаг1а я цига, доахана шортта моттиг я лела.

Ферма кулгалхой доярка дувцачоа раьза бий хьажа дагадехадар сона, амма царех саг коравапзар: хьабаькхабапар. Уж кхаьчар бархl сахьат даьлча, цу хинна баьхкар доахан д1алахка а царга хьажа а безаш бола скотникаш а. Из г1улакх цхьа сахьати ах сахьати хьалхаг1а де йиш йолаш хиннадале а, нйслаг1а сахьат доладелча мара даханлар ялх сахьатн ах сахьати даьннача хана дийтта даьнна хинна хьайбаш дажа.

Ферма заведующи М. Ажигов, зоотехник вола Богатырев Ахьмада Муса, колхоза керттера зоотехник Богатырев Ахьмада Мохьмад доахан лагерашка д1адахийта деза аьнна хеташ бар. Амма из г1улакх далехьа хьаде деза цига хьайбаштта а хака а хилайза дергдоаца хьалаш. Уж хьалаш доацаш да, х1аьта уж хьаде лаьрх1а а дац. Колхоза председатель вола В. Н. Ясиновский цу г1уланха саг бехке веш вацар, из болх бе эша г1ишлои материалаш ца хилар лерх1аш вар бахьан. Цемент а, арданхаш а б1оаг1ий а дац колхозага; т1аккха сенах хьаергья доахана базен хьацн, мишта ергьа хьайбаш леладераш чубахаргболча ц1енна ремонт, йоахар цо.

Хетаргахва, Ясиновске сов укхаза дувцар из г1улакх. Хьайбашта базен хьаьшн хьадара дийхка ардакх езац, из деррига а де йиш я бекъех ардакх йоакхаш хьаьннача йистоех. Х1аьта уж материалаш дефицитни я вла йиш йолаш мичай. Нах чубахаргболча п1еноита фу дергда хьалхе а ха деэар, х1аьта ханнахьа цун уйла яьеце, наха чубаха чаьттараш тоха е хинна йола чубаха моттиг хьалъе йиш я. Шура районе массаечул а дукхаг1а йоакхаш хиларо деррига а дицдьад колхоза специалисташта. Цар в1алла теркал а дац шоай кхоачамбоацараш. Дукха детта доахан да ферме дамогаш, амма царна деш дарба дац. Духхьал вокхаг1а волча скотника Кличьченко 1улаца ба ногашта човнаш а йолаш бола нйс етт. Д1анхача 1ана лаьттад уж хьайбаш човнаш а йолаш базе, х1аьта цхьан 1атта ког лоадаь-м цхьа шу а да. Г1аьха долча доахана лучул диазза к1езигаг1а лу цар шура.

Ферма балхахошта фуйнаг1а дича а магац пхелаг1ча тракторни бригадага ханнакьа а кхоачамболлаш а доакъар хьат1анхахьийта. Тхона дийцар, цхьан дийнахьа делкъелца лаьттар хьайбаш д1адилла доаькьарах х1ама а доацаш яхаш. Дакха ара д1адахийта йиш йолаш дацар цу дийнахьа хьайбаш — аналза ц1ий дакка чусоцадьдар уж, х1аьта механизатораша буц хьализар.

Бийтта етт цхьа юкъ яьннача г1олла ц1аьнха 1оозабар керда х1ама дац, цо йиш хулийт хьайоакхкаш йола шура совъликха а цунах йоалла хьоанал лакхъе а. Амма шоллаг1ча фермера детта доахан цунга даьннадац е шоллаг1а детта а деттац. Оаха шоллаг1а юхабийттача шин 1атто ах-ах килограмм шура елар, х1аьта цунах льлла хьоанал 7 процент а яр.

Геттара во латт ферме массово - политически болх. Къахьегама листони пенгазети бригадашкен фермашкен долаш дале а, укхаза уж дац. Ц1еча уголока пенаш къайладаьхад тайп-тайпарча плакаташа, сурташа, таблицаша. Амма наха пайдана дола х1ама т1адолаш дац уж. Хьалтеха йоалла, масала, т1аьйца социалистически денхареш ме-д уж кхоамишта ду хьахьокха дезаш йола таблица, амма апрели майн беттаэшка д1ат1аладаь х1ама дац. Рамка чу а доахкаш хьалтеха доахк доаркай социалистически декхараш, амма уж а теркалдеш дац зоотехника а заведующе а. Шено йолаш дац цу ц1еча уголока телевизор ца латтарс, цу чу саг чуг1орг ца хилар.

Из деррига а гуш деций тешпартнома членашта, хилапхьог1 царех саг цу ферме? Нагахьа санна уж цига хулаш бале, теркал х1ана яц-хьог1 цар цхьанна а сага д1а я ца хьожаеш укхаза латта нарара-кара тела ц1е вымпел?

Хетаргахьа, массово - политически болхи социалистически яхьи дийна хиналц укхаза сел теркал ца ещ. Цхьан хана цу г1улакхий уйла ещ хинна хила езаш я укхаза. Из хьахьокх ц1еча уголока на1ара юкхе бег1ача къахьегама силлен байрахк ураг1а ахийта бег1ача аьшна бекъо. Цхьан хана, хьанаг1чун къахьегама сийна ахийта хинна яле а, цунна юкхе михо теркаль хила еза ц1е вымпел. Х1анз цунах истори хиннад, из хинна дагадаг1ац къовношта мара. Ха яхача наха-м дагадоаг1а цу бекъана юкхе хьалтеха доахкаш хьалхалаттарий сурташ хинна а. Амма из а х1анз доацаш да.

Партконе х1ара 1уйрийна лерх1, план кхочашъяра д1аяла еза шура иеллай. Амма цхьаккха саг вац шура а дулх а доакхараш дагабоаг1аши цар ц1ераг1а а царга хоза дош оалаши. Цу наьха х1ана уйла яц - хьог1 укхаза хала х1ама мичад из, х1аьта цо лургбола пайда бокиха я мабий.

Юхалучоа ц1аьрмата хилац болхло.

А. ЗИМАРИН,
«Знамя труда» яхача газета редактора заместитель.

Хьалхле коммунисташка я

Надтеречни района «Минеральный» совхоза кхаш леладераш дика кийчбеннабар хаьарча шера кхеба ялата хьувкъам чуэцара.

Боахамс ка бола ялат хьийкъад 3250 гектар лаьттан т1а.

— Ялат дика хьахиннад,— яхаш дувц боахама керттерча агронома Элежбиев Шамсудина. — Х1ара гектара т1ара планаг1а тхо чуда деэаш да 16 центнер, х1аьта н1ж-марса хьалхарча деноша хьагойт гектара т1ара боалр хьувкъам 20-22 центнерга д1акхоачаш хила тарлуш боата.

Ялат хьакхари ардари къаьста долаш чуэцаш ба боахама механизатораш. Духьашха кхай т1а болх бе араькхар 12 жатка. Царна эша новкъостал лоаттадеш я д1а-юха лела технически служба.

Хьалхарча дийнахьа деза мукх чуэцача дика къахьегаш хьабоаг1а комбайнераш Эльбазуров Ахьмадхан, Асхиев Хавадж, Эдельханов Рамзан.

Боахама кулгалхоша хьалха санна х1анз а эггара хьалхаре го тесса бовъо елар эггара къавнаг1еш опыт йолчеа механизаторашта коммунисташта Тасуханов 1алавдена, Митаев Салмана.

Кхай т1ара ялат д1аозара боахама г1она 5 автомашина яйтай «Сельхозхимия» яхача района производственни объединенера. Хьенкха болх беча царна раьза ба боахама кулгалхой, механизатораш. Водителаш Тупаев 1ани, Халадов Адам, Магомадов Исма1ал, Истамбулов Зияш «ца1 массанена т1ехьа ва, массана цхьаннена т1ехьа ва» яхача принципаг1а къахьегаш ба.

Мукх чуэцарца цхьана кхай т1ара чуэроаеш я горох а. Х1анз из культура хьокхаш йоахк Албастов Салмана, Янарсаев Салмана, Алимханов Аслана, Гараев Мерлуй, Урузбиев Ахьмада, Алимхановг1ар, Русланен 1аддрахьманеи агрегаташ. Царех цхьаь ца1 виеац шоай балха норма кхоачаш ца еш. Бакъда, социалистически яхье эггара лакхаг1а дола хьокхамаш даха караг1дуьлараш вежарий Алимхановг1ар Аслан Руслан, цар да 1аддрахьмани ва. Хьалхарчаа кхаь дийнахьа царех х1аранеиа шинша норма кхоачашъе мегар.

Укх боахаме х1ара шера яхар санна нийслуш да ялат чуэцача дакъа лоацаш дезалий экипажаш хилар. Массала, агрегатаца горох хьальэцаш вола Албастов Султан ший во1аца Сулэмбиннаца цхьана из болх чаккбоакхаш ва. Май бетта Советски Эскаре г1улакх дааь а ваьнна ц1а венав из.

— Шин шера укх балхага сатуисаш хиннав со, кхыметтел г1анахьа а дайнад се комбайна штурвал бе йоаллаш латташ, — яхаш дувц цо. — Эскаре г1улакх де вахалехьа механизаторий къахьегама вз к1езига уйла йора. Х1аьта х1анз аз ч1оаг1о яьй тхоай совхозе болх бе вмса, аьлиэ.

Албастовг1ар комбайна уллув боал Макаев Вахий агрегат. Из царца яхь лелаеш ва.

Хьалхарча деноше деза 600 гектара т1ара мукх хьекха касарех 1обиллар механизатораша. Х1ана лаьттан т1ара из хьалтьеаш оардаш йоалл массехк агрегат. Ший бункер мукхах хьалйизача комбайнера сигнал лу. Автомашинех ца1 сиха хьат1айоаг1а цунна. Цхьа-ши минут ялалехьа кузов етте ялат нйце кхай т1ара хьатта йолчахьа д1айода из.

Гаьна йоаташ сецар цхьакха цхьа комбайн. Цо сигнал яларга хьежаш латта водителаш ког т1ато1абе кийчбенна баг1ар. Бакъда, из луш вац комбайнер. Д1ахьежача гуш да из кулгаш д1а-юха лестош латташ вонга. Массане кхетадир цхьа сакхат хина из сецалга. Цу сахьате цун юхе яьй д1аоттi технически г1улакх деш йола автомашина. Механизатора г1о де отт слесарь Килоев 1ийса, сварщик Юсупов Мовлди. Цхьа сахьат мара ха йоаллзар цар. Комбайн юха а ялат арда йоалаяар.

— Д1адахача шера ялат чуэцача эггара лакхаг1а дола хьокхамаш даькхар Алимханов 1аддрахьманен, д1абахача май бетта эскаре г1улакх де вахача Цомаев Русланен, Висаитов Хьусенен — йоах Элежбиев Шамсудина. — Цар рекорд эшае дагахьа ба укх деношка хьалхе д1а ца хецаш къахьегаш бола механизатораш.

Ялат кхай т1ара д1аозаш ба т1абаьхнача водителашца цхьана боахамера бараш а. Царца ва коммунист Джабраилов Хьамид. Дениев 1усман, Хусиев 1ийса. Кхычарна хьокхам телаш къахьегаш хьабоаг1а уж.

Делкъа хана кхашнарча станашка нах хьа1ов. Х1ама диаь баьлча укхаза царна садаlара эша хьалаш хьадаьд. Механизаторашта керда газеташ, журналаш дахьаш енай библиотекарь Зуцаева Хадишат.

— Ялат чуэцаlга оаха в1ашт1ехьдаьккхад ипатовски методаг1а — яхаш дувц партнома секретара Эльмурзаев 1арбе — латкашта т1ехьа-т1ехьа делара ча в1ашкхоза, царех арг1аш ду, мукъадьннача кхай т1а лущеня ю, удобренеш тухса агрегаташ кийчъяьй. Цул т1ехьаг1а шоллаг1а хьувкъам кхебара лаьтта оахарга.

— Партийни комитето боахама кулгалхоша цхьана ялат чуэцара беча балха план оттаьй, из г1улакх 10—12 дийнахьа чакхдаккхара лаьрх1а штаб в1ашаг1ьеллай — яхаш д1ахо дувц партнома секретара. — Ханна йола партийни группаш хьаьнй, цар шоай теркаме леладу социалистически яхьа хапханнахьа итогаш яра, коммунисташ ерригача балха участкашка кхычарна хьокхам луш боал беш хилийтара г1улакх.

Боахаме лертт1а пайда яйбу к1н-марса балхаш дерий моральни а материальни а безам совбаккхара г1улакхех. Хьалхара моттиг яькхача комбайнера карара кара тела вымпел 10 сом премии лу, шоллаг1а моттиг яькхачоа — 7 сом. Х1аьта кхай т1ара Артемовски элеваторе дийнахьа диазза ялат хьош вахача водителa 5 сом ду.

Мукх хьокхаш касарах 1обуллаш баькхача механизаторашта юкъе хьалхара моттиг коммунистага Тасуханов 1алаудега яр, х1аьта горох хьокхача — коммуниста Цомаев Хьасанага. Т1а-т1а шоай къахьетама оьсарле лакхъеш, царна т1ехьакхе а кхыметтел хьалхабовла а г1ерташ къахьегаш ба боахамера кхыбола механизатораш. Кастта котбаьннарашта юкъе хозаргья керда ц1ераш.

М. ХУМАДОВ.

Шура дукхаг1а йоакх

Грозненски района «Советская Россия» яхача колхозе хьайбаш кхоабаш ши бригада я. Х1аьта царна юкъе дикаг1а болх бер № 1 яр а я. Колхоза детта доахан арарча баьцаш т1а дажаш да. Из баьхан долаш шура дукхаг1а а лу. 1айн б1аьстийн шоаш кхоачаш ца еш йиса план х1анз кхоачашъе торо йолаш ба цу бригадера колхозхой. Хьайбаш дика кхоабаш хиларах х1ара 1аттагара дийнахьа 10 — 11 килограмм шура йоакх. Из планаг1а якка езачул дукхаг1а я.

Из толам царга боаккхабеннаб бийсана а т1ехьа цар шоай доахан арарча даьг1енашка доажадеш хиларах. Зооветеринарни специалисташа яхачох, нитта кхоабача хьайбаша дукхаг1а лу шура.

Доярнаша хьинаре къахьегаргдола хьалаш а в1ашт1ехьдаьхад укхаза. Доахан дажача моттиге хьайоалаьй чуйе а салаl а йиш йола з1амига вагон.

Доярнашта юкъе белгальйнай йоакха балха опыт йола Эльмурзаева Умнусум. Х1ара ше хьожача 1аттагара дийнахьа 11 килограмм совг1а шура йоакх цо. Дика хьокхамаш гойташ къахьег Джабаева Тауса, Эльтиева Нагас, Индербиева Зулайс, кхыбараша. Х1ара итт дик массаза доал доярнашен скотникашен баьча балха итогаш ю.

Къона доярнаш а ба цу бригаде 1омалуш боаг1аш. Багаева Зарас 1омаю ший йо1 Инсита, х1аьта Эльтиева Нагас — Муртазова Малика.

№ 1 йолча бригадерча колхозхоша хана хьалха кхоачашъяьй июнь бетта хьайбашкара шура якхара план. Х1аьта доярнаша йоах июль бетта кхы а дикаг1а хьокхамаш гойташ къахьегаргда оаха. Царна мел эшараш лоаттаду, боах дика в1ашт1ехьбаьккхаб бригадира Чимаев Джамес. Из а хьалха скотник а хинна йоакхи балха опыт йолаш саг ва. Х1анз цун бригаде цхьаннха т1ехьа юсаш доярка яц. Т1а-т1а дукхаг1а шура йоах цар шоай доахангара.

М. ГАДАЕВ.

Парте Свердловски горкома бюрос могалъй КПСС XXVI съезда материалашта пропаганда яра йола парте Ленински райкомъа опыт.

Хlара кlирагlа парте райкоме бе безача балха деккараш дувца вlашагlкхет актив. Цунна хьалхашка къамельаш ду парте областной а городской комитетий кулгалхоша, пропагандисташа, «Знание» яхача общества лектораша. Традиционни а хинна дlаэтад тlеман къахьегаман ветеранашцара, производстве хьалхалаттарашцарен новаторашцарен, lилмахошцара вlашагlкхетараш. Боккха лоархlам беш леладу коммунистически къахьегама школий вlашагlйоххилга.

Районе общественни хьисапе болх беш йола партийни дешара 10 кабинет вlашагlтlеьллай, цаl дола волатди балха юкъедоаладаьд.

Массово-политически балха итогаша новкъостал ду промышленни предприятей къахьегама коллективай балха. Тахан Ленински районера хlара кхоалагlа вола къахьегамо — коммунистически къахьегама ударнии ва. 15 предприяти, 1000 сонтlа цех, отдел, участок, бригада «Коммунистически къахьегама коллектив» яха сийлен цlи лелаеш я.

СУРТА ТlА: КПСС XXVI съезда делегат В. Н. Алферов «Промсвязь» яхача опытни завода комсомольцашца къамаьл деш ва.

А. ГРАХОВА сурт. — ТАСС фотохроника.

ПОЛИТИЧЕСКИИ ЭКОНОМИЧЕСКИИ ДЕШАРА ИТОГАШ

ДЕШАР КХЫ А ТОАДАРА ЭШАР ДЕРГДА

Коммунистий, комсомольций, парте боацача активистий политически экономически дешар вlаштlехьдовиххаш ше беча балха тlа Сунженски районии партийни организаце дlадахача 1980—1981 дешара шера хьалхе лелальй КПСС XXV съезда материалашца, «КПСС XXV съезда решенешца дувзаденна партийни дешара хьалхашка латтача декхарий хьакъехьарча», «Идеологически, политико-кхетама болх дlахо тоабара хьакъехьарча», «КПСС XXV съезда решенешца дувзаденна производства эффективности балха дикали лакхъяра даькъера къахьегамхой экономически образоване лоархlам чlоагlбара Башкире партийни организаце беча балхи хьакъехьарча» а кхыча а КПСС ЦК соцамашца.

1980—1981 дешара шера партийни дешара системе болх беш хиннай ладувгlарех 258 саг, царех 87 КПСС член, юкъе а волаш йола 20 юкъхьанцара политшкола.

Политически дешара юкъерча эпене болх беш хиннай дешаш 1170 саг, царех 803 КПСС член, юкъе а волаш йола КПСС истори, философи, lилман коммунизм, дегlаенача социализма Конституци, дуне эргадоаккхаш бола хьехам, производства lилма-технически прогресси эффективности lомаеш хинна марксизма-ленинизма лардий 63 школа.

1980—1981 дешара шера партийнии экономически дешара системе деша баьгlа нах 1979—1980 дешара шераца нийсбича 345 саг дуккагlа хиннаб. Коммунистий, комсомольций, парте боацарий актива керттера уйла тlаерзаяьяр ленински тlехьале, КПСС XXIII, XXIV, XXV, XXVI съездий, КПСС ЦК Пленумий документаш, Л. И. Брежневи парте кхыча кулгалхойи балхаш, «1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегlайоалаяра керттерча ластамий» проект lомаяра.

Парте районни комитети пропагандан агитаци отдела заседанешка маст-маста ладугlа яьннай партийнии экономически дешара дешашка КПСС ЦК соцамаш, «КПСС XXV съезда решенешца дувзаденна партийни дешара хьалхашка латтача декхарий хьакъехьара» КПСС ЦК социм кхоачашбара КПСС Сунженски райкомо беча балхах» бола КПСС обкома секретариата соцам кхоачашбара тlахьожам лоаттабар дукъа а марксистско-ленински экономически образоване гlулакха новкъостал дари хьалха латта опыт дlайоаржайри дукъа а. Дешар дlахо тоадара чакхдаха оттадаь гlулакхаш кхоачашдара хадданза тlахьожам лоаттабу пропагандан агитаци отдело.

Районе дикагlа болча пропагандистех цаl ва марксизма-ленинизма лардий школаин кулгалдеш вола «Сунжамежрайгаз» яхача управленена керте латта Горбатенко Анатолий Дмитриевич. Цо кулгалдеча школа ладувгlараш керттерча даькъе юкъера образовани а йолаш бола инженерно-технически болхлой ба. Школе деша вагlача 22 сагах 50 процент коммунисташ ба. Уж берригаш а дика производственникаш ба, цар хьинаре дакъа лоац общественни вахаре. Цар барт вlашагlа кхет марксистско-ленински дешарцара гlулакх цар цlенхаштта леладеш хиларах, первоисточникаш lомае чlоагlа безам хиларах. Цу группе белгалдовлаш хlама да пропагандиста говзача кулгалца первоисточникаш тlа болх бе уж lомабалар. Из геттара дика бlаргагу занятеш йолча хана ладувгlараша телача жопашка кьежача. Марксистско-ленински хьехама теори шоаш кlоаргга lомаяьи практике из чакхъяха хоаши хилар хьахьекхар В. П. Акинин, В. Скорикова, В. В. Алимова, В. Н. Горобец, В. И. Лопатин, кхыбараш санна болча дешархоша. Шоай коллективашкарча болхлоша юкъе чакхдоах цар шоай дего къоабал а деш тlаьйцe гlулакхаш коллективана хьалхашка латта хьадда деккараш кхоачашдар дукъа.

108 саг дешаш хиннача яхъ семинарсий группе lомаяьй проблема: «Материалистически мировоззрени хьахилари динах юхедисараш дlадахара наькъаши». 20 семинаре 610 дешархо хиннав lилман атеизма курс lомаеш. Уж проблемаш lомаяр бахьан долаш районе дикка товелнай атеистически пропаганда. 70 гаргга саг ва дина духьалара пропаганда яра болх беш, 15 саго лекцеш еш интернациональни кхетам баларах лаьца. Деша багlарех цхьабараша газеташ тlа а радио чу гlолла а дувц, хlаранеца къаьст-къаьста беседаш ю. Интернациональни атеистически кхетам лушт дукха болх бу бахача наха юкъе деша багlача лораша, хьехархоша. Царех ба Г. М. Ферзаули (санэпидстанце лор), Е. А. Ашихманова (участкови лор), А. М. Садулаев (центральни районни больница лор), дуккха кхыбараш. «Ислам хьахилари цун социальни чуловацами», «Коммунистически моралн яраственноста хьакъехьа дино беш бола хьехами», «Дин къаьний юкъмоттиге», «Атеистически пропаганда формаши методаши» яхаш темаш а йолаш конференцеш чакхъяьхар еррига теоретически семинарашка.

Лакхе бийца соцам кхоачаш а беш, парте районни комитето товдаьд 7746 саго ладувгlаш дола экономически дешар. Продукци дуккагlа яккхари балха динал тоаяри дукъа лелаю социалистически яхъ дlахо дегlайоалаяра гlулакха экономически дешарах чlоагlа пайда эц Цlеча Эскара цlерагlча, «Путь к коммунизму» яхача, 20-ча партсъезда цlерагlча, «Победа» яхача колхозий, «Сельхозтехника» яхача МРПО, кхычар партийни организацеша. Партийни экономически образоване системе дешар вlаштlехьдаккхара, методически новкъостал дара боккхача лоархlаме да керттера лерхlар знаней дикала оценка оттаелга, дикагlа йола пропагандистий опыт lомаелгн вlашагlтохилгeн, пропагандиста, политически экономически дешара организаторашта практически новкъостал делга а долаш занятей анализ яр.

XI-ча пятилетке районе дерригача боахамашкен предприятешкен вlашагlйохии лаьрхlад экономически дешара кабинеташ уголокаш. Экономически дешара аттестаци яьй пропагандисташта. Экономически дешара системе дуккхача школашкен семинарашкен лакхъеннай дешара эффективность, чlоагlбенна производствашкара кун практически бувзам.

«Путь к коммунизму» яхача колхозе экономически школана кулгалдеш ва мехотряда начальник В. А. Козлов. Занятешка гlеттаду производственни задаянеш кхоачаши тlехкхоачаши ярах, гербицидаш тохарах, коартолаш кхелра технологи юкъейоалаярах дола дешаш. Масала, ноя. В. А. Козлова мехотрядо Горски юрта боахама институте могадарагlа нердача тайпара дlайийра коартолаш, хlаьта цо йиш хилийтар коартолаш сихагlа дlас обработка е, лайхбир хьуякъам, кlеангдир продукци кхеярга дlадодар. Цхьа центнер коартолаш кхелрга дlабода къахьегам vлаагlа 1,44 сага-сахьат бар, хlаьта нердадер юкъедоаладарагlа дlабахар — 0,87 сага-сахьат, вешта аьлча, къахьегама овсарле 50 процент гаргга лахъелар. Отряде механизированни хьисапе тlаювтт коартолаш, хlаьта из бахьан долаш цу балах мукъавальнав 8 саг. Механикаша Н. А. Матвеева, П. А. Бобровске, Н. Г. Тормасинова картофелерезка юкъейоалаярах хинна экономически эффект 4000 сома я.

«Победа» яхача колхоза механически мастерске коммунистически къахьегама школе пропагандисталла болх беш ва дикагlчен къаьнагlчен пропагандистех цаl вола В. Т. Чебоксаров, цига деша вагlа пхи коммунист. Уж берригаш а коммунистически къахьегама ударникаш ба. Дикь шу да школо болх бу. Шоашта тlалатта боккха бехктокхам кхета а беш, «коммунизм хьалъяра программа бокъонца lома а яь, деша багlараша лаьрхlад «Пятилетка кхоачашъер хlара колхозхочун декхар — коммунистически къахьегама ударникн сийлахьа гlулакх» яхаш тема а йолаш хlара шера кхы тlа а цхьаьца занятия е. Цу тайпара занятия йир укх шера а. Деша боагlараша шоаш бокъонца кийчйир из керттера инженер Виктор Дмитриевич Жидков, юртбоахама техника инженер Н. П. Дородновa, тракторни паркея юртбоахама техникан ремонт шоаех тийша йолаш бола кхыбараш санна болча специалисташа хьинаре дакъа а лоацаш.

Коммунистически къахьегама школе керттера декхар а даь оттадьдар эсала моттигаш дlаяхарен цхьаьне когаметта шоллагlвар дlаоттарен, смежни специальносташ lомаяра декхар. Из декхар кхоачаш а деш, дуккхача механизаторий хlанале а йиш я ялх а бархl а смежни специальносташ цхьана таpье. Царех ба деша багlа А. С. Батеев, В. П. Крапивин, кхыбараш.

Парте районни комитето белгталара болх бу кулгалдеча кадрай экономически дешар вlаштlехьдаккхара. Парте Сунженски районе болх беш я боахамий, предприятей кулгалхошен керттерча специалисташен дешаш йола цаl семинар. 1980—1981 дешара шера lомаяьй «Боахама механизм эргайоахаш тоаяр» яха проблема. Экономически дешар lомадеча хьинаре дакъа лоац Л. П. Ясиненкая, А. М. Бузов, М. А. Кишов, И. Т. Чеботарев, дуккха кхыбараш санна болча боахамий кулгалхоша. Цхьаболча кулгалхошта дош хетац экономически дешарах. Царех ва нов. М. Ю. Гадамаури («Восход» яха колхоз), А. Б. Даутов («Серноводский» совхоз).

Парте районни комитето чlоагlа уйла тlайохийт пропагандистски кадрай состав тоаяра. Масала, 1980—1981 дешара шера 382 пропагандистах 355 КПСС член вар, 344 пропагандиста лакхера е йистеялаза лакхера образовани я, 210 пропагандист — пропагандистски балха йоккха опыт йолаш бола предприятей, учреждений, организацей, колхозий, совхозий кулгалхой.

Гоззал лакхъяра пропагандистий методически семинараш яьй первоисточникашта конспекташ уьттаяра методиках, собеседовани яра методиках, диафильмех пайда эцара методиках лаьца. Коммунистически къахьегама школай пропагандистий lилма-практически конференци, теоре пропагандистий lилма-теоретически конференци, интернационализмая атеизмаи проблемаех лаьца семинараш, съезда материалашта пропаганда еча яропагандистий районни семинар хийнай. Дукха консультацеш а кхыдола балхаш а даьд.

Цхьабакъда, цу балха тlа дикача хlамашта нийсса кхоачамбоацараш а да дlадахаза даргдоацаш. Цун маlан — первоисточникашцен кхыча политически литературацен ладувгlарашен пропагандисташен болх хала бар, цхьаболча партийни организацешна Карабулакски руди йоацача гlишлой материалий завод, райбыткомбинат, кхыяраш санна йолча предприятешка политически дешара кхоачамболаш уйла ца яр. Общественни хьисапе беш бола политически дешара кабинетий болх тоабе а кхыдола кхоачамбоацараш дlадаха а деза.

«1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегlайоалаяра керттерча ластамий» проект юкъара КПСС XXVI съезда материалаш lомаеш 8 кустовой 5 районнии семинар яьй парте Сунженски райкомо. КПСС обкома политически дешара Цlено района пропагандистий идеологически болхлойи семинар яьй районе КПСС XXVI съезда материалаш lомаяра. Районa беррига пропагандисташ шо-шоай творчески планаш йолаш ба. «Сунжанефть» НГДУ пропагандисташ А. И. Семенихина, Д. В. Иванова, В. Т. Сяткина, И. А. Павлова къаьстта уйла тlайохийт практически занятеш яра метода. Хlара заняте пропагандисташкара поручени эц деша багlараша цехе, участке къахьегам вlаштlехьбаккхара, производства резерваш лахара, материальни ресурсаш кхоара, кхыдола гlулакхаш дара.

Занятешка пропаганда технически средстваш шерагlа юкъехахьа баьшаб пропагандисташ. Райкома политически дешара кабинете технически средствай 5 единица я: магнитни транзистор, кадропроектор, диапроектор, проигрыватель, проектор, диафильмаш, тайп-тайпарта проблемаех йола слайдаш. Пропагандисташта дlател уж. Иштта новкъостал ду заняте цу средствех пайда эцара а. Парте райкоме ва технически средствашта вола инструктор-методист. Дуккхача боахамий, предприятей шоай я технически средстваш. XI-ча пятилетке предприятейн боахамийн чотагlа тоъал дукха технически средстваш эца лаьрхlад. Цунах доккха новкъостал хургва пропагандистий болх тоабара.

Парте райкомо дlахо тоабергба пропагандисташа беш бола болх, политически экономически дешара система lилма-методически материальни база чlоагlъергъя.

Ф. ЦУРОВА,
КПСС Сунженска райкома секретарь.

Ученикагара — мастерга

Гудермесски медицински инструментий заводе из lойиллача денз болх беш ва Мачигов Хlарон. Цо ший болх дlоболабир слесарно-механически цехе ученик волаш.

1968 шера заводе эттара хьалха ший тамагlа долаш болх бе волаведар Мачигов. Хlаьта хlанз из слесарно-механически цеха бокккагlвола мастер ва.

Хlарона болх беш йолча цехо карара шу доладелча денз хlара бетта план тlехкхоачашъяьй. Укх шера план 25 декабре кхоачашъе декхар тlаийцад цехо.

Хьинаре къахьегаш ба Х. М. Гириева бригадера вай мехка лоархlамегlа. Йола Илизарова аппарат арахецаш бола Хитаев, Кеветева, Какуев, Межидов, Таймасханов, кхыбараш.

Вокххагlволча мастеро шийгара хьекхам тел коллективерча болхлошта, цудукъа дага довцаш хинна хlама дац цар из цехкома членала, коммуниста — партбюро членалла харжар.

Коммунистически къахьегама ударник волча Мачигов Хlарона дика толамаш дахарах «За трудовую доблесть» яха медаль еннай, хlаьта 1973-ча шера денз «Социалистически яхье котбаьннар» яха цlи лелаеш хьавогlа из.

Боккха теркам тlаулийт Мачигова производстве хьалхалаттарий опыт дlайоаржара, агитатораша дагабоалача хана цехерча дикагlболча нахах лаьце дувц цо.

Завода кулгалхоша цкъа санна дуккхаза а сийлен грамоташцен ахчан совгlаташцен белгалбаькхаб цун хьинала къахьегам.

Н. БОРИСОВ.

Тlехдика гlулакх ду экипаж

— Тха автобоахаме дlамел доладеш дола дика гlулакх эттара хьалха дlадоладер даьза чакхдоаккхарех а я Кадимагомаев Дени керте латтача экипаже [illegible] — аьлд 1572 автоколонна партбюро секретаро Мальсагов Бориса. Иттлагlча пятилетка план Владимир Ильич Ленин ваь 110 шу дузача денга кхоачашъяра доккхий декхараш тlаийцар Дени Пацуевича кулгалдеча экипажа коллективо. Ший дош ханал хьалха кховчаш а даь, цу дезача юбилейга кхачалехьа пхе шера план кхоачашъярах рапорт делар экипажа водителаша. Укх шера план ворхlлагlа нолбрга кхачалехьа кхоачашъяра вай мехка хьалха латтача коллективаша дlайолаь инициатива а чlоагlа рахьа хинна хьаллацар экипажа коллективо. Цхьаккха бутт дlабахийтабац цо пачхьалкхен планаш тlаийца социалистически декхараши дикка тlехкхоачаш ца деш. Ер шу доладелча денз ткъоалагlча нюмага кхачалехьа плантlа лаьрклачул совгlа пачхьалкхен масс цар дlаденнад 3800 сом. Кхь сагах латтача экипаже баьккхар боккха толам ба. Цул дикагlа лоархlаш цхьаккха экипаж яц автотранспортни предприяте.

Къахьегамен производственни дисциплина, финансови бокъонаш телхаерашца машар болаш бац Кадимагомаев Дени, из керте латтача экипажа членаш, цхьоалагlча класса водителаш Садулаев Ваха, Богатырев Салман, эшшача хана шоашкара эшаш дола гlо-новкъостал де кийча хул уж. Шоай предприятерча дикагlйолча экипажашца социалистически яхь лелаю цар. Цу яхьо хадданза хьалха латташ хьа а боагlа уж.

Духхьал экипажа кулгалхо хинна lеш вац Кадимагомаев Дени Пацуевич, из керте латт 64 водитель чувоагlаш йолча бригадана. Из бригада цу предприяте эттара толашагlа лоархlаш я. Итт шу дизад цу бригадана Кадимагомаев Дени керте латта.

Предприятерча экипажашта юкъера социалистически яхь, цунна кулгалдега къаьстта дика вlаштlехьдаьккхад укхаза. Хlара бетта, иштта кварталагlа итогаш ю. Ихье котало яьккхача экипажа сийна урагlйохийт Цlе байрах, нарара-кара тела цlе яьппел лу. Апрель бетта предприятерча бригадаша яхье даьккхача толамий итогаш йича хьалхара моттиг а йоаьккхаш, вай ювцача бригадана елар 150 сом преми. Шоай коллектива сий лакха а лоаттадеш, хьинаре къахьегаш хиларца белгалбаьха дукха водителаш ба бригаде. Царех ба коммунистически къахьегама ударникаш Акопов Виктор, Агуев Висит, Тарарин Иван, Ракитянский Виктор, Дузаев Казбек, Несиев Асхьаб, Акопян Гурген, Федориди Дмитрий, кхы дуккхабараш а.

Предприятерча коммунистий боккха тешам белар Кадимагомаевгl. Шоай мугlарашка дlайийцар цар из. Коммунист яхача сийдолча цlеро шийгара кхы а дукхагlа дlадехаш хилар дика кхетадеш вар Дени Пацуевич. Овсаре къа а хьегаш, ший производственни хьокхамаш динеи тlехдикен хилийтарах ший декхараш кхоачашдаьвьйнарг лархlацар къонача коммуниста. Вlашта кхоаза хержав из Грозненски горсовета халкъа депутаталла. Из а цхьа бахьан доацаш дац. Харжархой наказаш тlадаьхна декхараш даим цlена кхоачашдеш хилар да из. Бахача наха боагlача боарамагlа мела хий хилийтара, нахаха цlеношка газ чуйиллийтара, бахача наха хьалдеш дола цlенош йиллача ханен динен хьалдаь дахийтара дола дешаш къестадеш дукха балхаш даьд халкъа депутата Дени Пацуевича. Грозненски горисполкома жалобанта волча инспектора декхараш а дийза кхоачашдеш ва из. Хlаьта иштта предприяте. Нохч - Гlалгlай транспортни управлене новкъарча балха тlа а хьинаре дакъа лоац Дене. Городской пассажирски транспорт абонементни системага яккхара даькъе итт дийнахьа хьинар кхо ца деш къахьегаш хилар Кадимагомаев. «Иттлагlча пятилетка дикагlволи хьехамча» яха сийлен цlи, Къахьегама Цlеча Байракха орден, «Иссалагlча пятилетка ударник», «Иттлагlча пятилетка ударник», «Социалистически яхье котбаьннар» яха ворхl сийлен Знакаш еннай цунна. Укх шера цунна елар иттлагlа пятилетка башха-дикача къахьегама толамашта чакхьяьнкхарах «Знак почета» яха орден. Цунна деннача дезача совгlатаца Дени Пацуевич даькъала а вувцаш телеграмма кхаьчар автоколонна — 1572 коллективе РСФСР автомобильни транспорта министргара. Цох боккха кхаъ хилар Дени Пацуевича меттел предприяте ерригача коллективана. Духхьал шийна карагlдийннача къахьегама толамий мах баь lийнарграш лархlац цо царех, ерригача коллективни карагlбаьннача толама мах бар лоархl цо царех. Со аьнна хеташ сонцарех.

Б. КОСТОЕВ.

Тахан Дунен халкъашта юкъера кооперацe Ди

ИШТТА ДЕГlАЕНАЙ КООПЕРАЦИ

Советски lаьдал эттача хьалхарча деношке а партеи правительстваси боккха теркам тlабахийтар кооперации дегlайовлаяра. 1918 шера Московски Центральни болхлой кооператива (ЦРК) уполномоченней собране къамаьл деш сийлахь-воккхача Ленина аьлар: «Вай массане а къаьгга кхетаду хlана пролетарната керттерчарех цхьа декхар нах продукташца lалашбарем уж дlаекъарей гlулакх мийса оттадар дола».

Советий lаьдал эттача хьалхарча шерашке а Къилбаседа Кавказа беррига хlана бац аьнна ахархой бахача областашка къаьстта боккха лоархlамболаш хилар кооперацин.

Ахархочун коллективни навыкаш хьехилийтара, городан юртен юкъера бувзам шербара, промышленностан юртбоахаман юкъера гlуланхаш дегlадоаладара, болхлой классаи ахархойи барт тоабара боккха лоархlамболаш яр кооперацн. Хlана аьлча, цу областашка дlаяланза йолаш яр капитализм хилалехьа хинна боахам лелабара формаш, хlаьта бахача наьха политически саккхетам а цунга хьежа лоха бар.

Гlалгlайчене потребительски кооперации хьехиннай 1910 шера. Кредитни товариществаш хьехила йолаенна ха яр из. Ерригаш а 10 яр уж хlаьта.

Хьайнача граждански тlемо дlаьккхар Гlалгlайчера потребительски кооперации, хlаьта кредитни товариществаш дика дуккха ссудин средстваш йисар. Советий lаьдал юхаоттадьчул тlехьагlа юха а хьехилар Гlалгlайчене кооперации. Из хала ха яр. Граждански тlемо дохадьдар боахамаш. Деникина гlаьр-эскаро йоагальяр Сурхотlе, Экажкъонгий-Юрт, Тlой-Юрт, Долакха-Юрт, Къаским, кхыяраш.

Баха нах геттара къайбеннабар. Масала, 1913 шера 50994 гектара тlа культураш дlайийна хиннача метта 1921 шера 26304 гектара тlа мара дlаенаар уж. 1913 шера 43113 бежан хиннача метта 1921 шера 21120 бежан мара дисадацар.

Хlаьта цу хана ловм чура шаьрача lоарабовла болабелар дукхха баха нах. Цу гlулакхо кхы а дукхагlа къийдир иштта а къе хинна ахархой хьал. Шоаш бахача бехачара наьха нердача моттиге баха ховшаш цlеноы хьалде дийзар, инвентарь lалашъе йийзар.

Иштача хьале хилалза эргйоацаш эттар къеча наха йола юрта боахама кредитовани, кооперировани лаьрхlа йола фондаш. Хlаьта кредиташ телар къаьстта льготаш а йолаш.

1921 шераl хьалха цхьаьнха а тайпа кооперативаш болх бацар беш Гlалгlайчене...

1921 шера 10 январе вlашагlтехар Горски республика. Цунна юкъе яхар Гlалгlайче. Хlаьта йиллар Горсоюз яха керда кооперативн орган. Из хьежар республике мел йолча потребительски обществашка. Цу хьажарах лаьца Назранерча потребителий общества инспектора яздy: «Общество гlулакх де дезаш яр Назрана, Аьлте Юрта, Наьсар-Керта, Дошалкъа-Юрта, Бурокlалхена. Ше хьахиннача, хана денз тахханалца цхьаккха хlама даьдац обществас».

Иштта дар гlулакх республика кхыча потребительски обществашка а.

1921 шера Горсьи республика столице Владикавказе хилар Горсоюза уполномоченней съезд. Цо белгалдьхар обществай болх тоабара дола цхьадола гlулакхаш: обществашта льготаш а йолаш дукха ха йилла кредиташ делар. Горсоюзо товараш дlахийцар, обществашка болх бара опыт йола нах бахийтар.

1922 шера аьхки Назранера потребительски общество формальни а йоацаш гlулакх деш йола общество яр. Шийна чубоагlача бахача наха юкъе бокъонца йола кооперировани йора цо. Облпродкома Назрановски отделена заседанегlа товараш хувцара операцеш йора цо.

1923 шера цу общества шийна хьатlаийцар юрта боахама кооперацe декхараш а, хlана аьлча, цу хана гlалгlай юрта кооперацe тайпай къаьст-къаьста функцеш яцар.

1923 шера Назрановски округа территоре тlа хинна ерригa обществаш — Назрановски, Экажкъонгий-Юртара, Наьсар-Кертера, Дошалкъи-Юртара, Буро кlалхара ераш Назрановски потребительски обществах дlакхийттар.

1923 шу кхоачалуча хана Назрановски потребительски обществе хьаийллар шийи членашта ахчанца новкъостал дара йола отдел.

Цу обществас боккха болх бир кхалнаха юкъе. 1924 шера май бетта Дошалкъи Юрта хилар гlалгlай кхалнаьха собрани. Цу юрта потребителий Назрановски общества тиацик мастерски хьаелла аьна соцадир.

«Родник» яха Назрановски потребительски общество Гlалгlайчене эттара йоккхагlа яр ший оборотаген цо гlулакх деча нахаген дилла ча. Цунна юкъе вовгlар 1015 саг.

1924 шера Гlалгlай автономни область хьахилар. Назрановски потребительски общество Ингсоюза юкъеяхар. Ингсоюза юкъеяр 14 потребительски обществой цхьа юрта боахама кредитни товариществоа. 1931 саг юкъе а волаш. Царех 188 кхалсаг яр, 15 саг РКП(б)-н РКЛСМ-н членаши членалла кандидаташ бар. Потребителий обществас гlулакх доре ткъаь тикаго гlолла ший членашта а бахача наха а. Цул совгlа, Назрановски общества кхы цхьайола предприятеш а яр: пхьоалле, диткъача аьшках хlамаш ю мастерски, кьнаш ю мастерски, столови.

Торговле болх барал совгlа Ингсоюзо кийчйора хьинаlаш тха, бекя кхыдар. Масала 1924 — 1925 шерашка Ингсоюзо «Нефтеработник» ЦРК заказагlа Грознерча болхлошта 8000 пунт коартолаш кийчйир.

Лоацача хана дикка дегlаена чlоагlъелар Ингсоюз. 1926 шера Гlалгlай облисполкома коммунальни отдела заведующе яздора: «Ше хьахинна дукха ха еце а ахчанта дилача низ болаш еце а юрта бахача наха дикка гlулакх ду: ахархой рынок мануфактураца цо lалашъо 62 процента, кхачан продукташца — 48 процента». Цу тайпара, тlемо бохабаь боахам юхаметтаоттабь боалача хана чlоагlъелар Гlалгlай потребительски кооперации, цо торговлера аратетар частники...

Хlанз а республика къахьегамхой вахаре боккха лоархlамболаш я потребительски общество. Цунна тешал ду цифраш. Хlанз потребительски кооперацe системо гlулакх ду юртех городен вахача 704 эзар сага. Цунна юкъе ва 247,5 эзар член — пайщик. Дикка дукхагlа дохк культурно-бытовой а боахаме эца а товараш. Цо кхакойт юрта бахача наьха вахара хьал тоадалар. Иттлагlча пятилетке юртарча къахьегамхошка ехкай 900 легковой автомобиль, 39,5 эзар телевизор, 39,3 эзар холодильник. Республика экономически культурни хьакъехьа дегlайоагlача кlеанга лоархlамболаш яц Нохч - Гlалгlай потребительски кооперации цхьайтталагlча пятилетке а. Кердача пятилетке керда декхараш оттадаьд потребительски кооперацена хьалхашка. 1730 миллион сома маьха продукци йохка еза, 257 миллион сома маьха тlакхетаргъя товарооборот. Их хул дlаяхача пятилетке хинначул 20 процент дукхагlа. Общественни кхачан предприятешка 1,4-заза дукхагlа йохкаргъа продукци. Кооперативни промышленносте — 1,5 заза.

Пятилетка хьалхарча шера дlабахача ялх бетто хьагойтар цхьайтталагlча пятилетка шерашка шоашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдулургдолаш республика кооператораш хилар. Республика потребительски организацеша плановни заданеш толамца кхоачашдъеш хилар.

Л. ПАРОВА,
Нохч-Гlалгlай АССР пачхьалкхен центральни архива йоккхагlвола болхло.

«КАЗАЧКА» ДИКА ТlАЭЦ ЧУВЕНАР

Червленни яхача станицана юкъе я йоккха йоаца эдани. Цу чу дlачувоаллача «Казачка» аьнна тlа а яздь вывеска йоал. Дlачудоал тхо. Чура дика тоаль я помещени. Укхаза я керамика а, пластика а, кизга а. Дерригa къегаш, бlарс хьоасташ, безам тlабодаш да. Массехи стол, гlанд да чулатташ. Багlаш ба чубаькха нах.

Уж кхы хьатlа ухаш а ба. Уж станице баха нах хинна lац, уж ба новкъа болхараш, цкъа укхаза хиннар юха чу ца воагlаш тlехвалац цунна.

Хlана? Цун бахьан да укхаза белабенна тlаэцарал совгlа, хоза вузавеш а хилар. Хlара денна хийце хул меню. Хьакхал тахан, супхарчо, пельменеш, устагlан дулх, шницель, дика кийчаь я гарнир а. Хьаштдале чубуренашта заказ де йиш я. Кlезига дац шийла закускаш а: нердача бьцадарий салат, кхехкадаь устагlан дулх, котлеташ, чай, кофе, хьашт долчоа яа — пирогаш, пирожонаш, песочникаш, зефир.

Нагахьа санна lа хий дехе, хий лургда хьона, кхыметтел шоаш кийчдаь гранатови хий а минеральни хий а.

Бахача наха лаьрхlа «Казачка» яхача кафена гаьна йоацаш ахфабрикатий тика хьайийллай Шелковски райпо. Из а я чура художественно хоза тоаль. «Казачкера» хьакхуь укхаза ахфабрикаташ: аьхьа дулх, рагу, гуляш, шницель, пельменеш. Цу тикас цlагlарча гlулакхех мукъабаьхаб кхалних.

Общественни кхачан предприятеш кхы а я Червленне. Уж я пищекомбинатера, «Бурунны» яхача совхозера, «Червленский» колхозера чхьагlар довнкхача заводера столовеш. Цар дегабуам бой а дlаях из, цига хинна нах «Казачка» яхача кафе юхаух. Хlана? Ух укхаза кийчдаь дуа хlама чам болаш хуландаь.

Иштта яхаш духхьала цига баха нах хинна lац. Цу кафе шоаш хlама диача, тхона бlаргга а гуш, предложенешта дола книжка дlа а дийза ядир Махачкалерча педагогически института студенташа «Чура хоза тоаль а, гlулакх дика ду, кхача чам болаш ба», аьнна. Иштта яздар дилла цу чу хlама дуаш волча машиннаьнъа дистанце наьхъа мастера Нацаева а.

Из деррига а кафе болхлоштен повараштен Зеленцова Екатеринана, Бархаоева Салимена, Мазаева Курбикана доагlаш да. Курбика я набуц, повидло, кlолд чуелла пирогаш а дулх чуделла растегаеш а дика кийчъю яхаш чlоагlа могаеш яр.

Цкъа Нохч - Гlалгlай республикан потребсоюза общественни кхачан управлене лаьрхlар кулинарий совет гулъе, «Казачка» яхача кафе хьийхар нах. Республика масса а мийнгера повараш, производствай заведующеш, технологаш, общественни кхачан директораш баьхкар укхаза цу дийнахьа. Цига шо-шоай опытах дийцар, кулинарни говзалаш гойтар вlашийн. Дlаовзийтар «Казачка» опыт а. Из боккхача маьхе лаьрхlар. Хоза дийцар совете производства заведующех Зоя Семеновна Левашоваях а.

Из еннай укхаза 22 шу хьалха lаьржа болхло йолаш — повар хиннай. Хувцаш-хувцаш геттара хийцар цо кафе сибат, керда бараштa говзал lомайир, ший хьокхамца lомабора уж болх бе а баха а. Толамца кхоачашйир коллективо иттлагlча пятилетка план, хlаьта хlанз чуйнна цхьайтталагlйр кхоачашъеш а я.

— План хьалха оахош яьча бесса тlехкхоачашъю оаха. Бетта-бетта эзар е ши эзар сом лу ваха планал совгlа, йоах цо.

Дика къахьегарагlа «Знак Почета» яха орден еннай Зоя Семеновнайна. Дукха ха йоацаш 50 шу дизад цун. Хоза лоацаш даьхар цунна коллегаша, станица бахача наха, иштта шоай кооператораша а. Шелковски районе правлене цунна елар доккха зизай букет, хоастамра грамота, маьхе совгlат.

С. ВОРОНИН.

СУРТА ТlА: З. С. Левашова.

Г. КУРИЛЕНКО сурт.

КОНКУРСА ВАХАРЕ ДЕНАЛЕРА

МОТТИГ ЛУВЦАР

ОЧЕРК

Итт шу хьалха геттара къона йолаш Назрановски трикотажни фабрике балха ера Гайдалоева Эльмарий Тамара. Цу хана школа чакхъьякхя аьнна тIъеста шу даланза йола йоI яр из. Бе-башха ца хеташ ший декхар кхоачаш а деш, алапи хьаэца ха тIахкачарга сатессача сага из ха йоккха хета а тарлу. Бакъда, балха тIа даим «воагачоа», кердадар лехачоа, предприяте меттел цIагIа а цуй саготонаш, хилонаш даганхаба Iемачоа ди-бийса сиха дIайода, хIана аьлча, цоашта карагIдьннар мел дукха дале а цох дог Iабаш хилац уж. Цу тайпарчарех а вай юкъа къона вахаьсаг.

Цхьаьолчоа ниотхкъала хул дукхьашка каралаьца гIулакх карадерзаде, хIаьта кхьвар ше даим из декхар кхоачацIде кийчлуш хила санна лоацьача юкъа бIубенна коллективе ший моттиг хьа а лаьце дIаотт.

Кхоачаш ши бутт баккхаьяр Тамарас швей-мотористка хилара ученицалла къахьегаш. Шийна тIадилла гIулакх тIах аьнна кхоачашдеш, общественни вахар дукхагIа кхехкача юкъе хила гIерташ йола из бригадира гIоначалла йохийт. Цига а дукха гоалланзар.

Иштта цох хул хIана цIи хеза йолча ВЛКСМ XVIII съезда цIерагIча бригада кулгалхо. ХIаьта из цIи цунна елар комсомола съезда нахаьйодаш доккхий толамаш дахарах. Цу хана из коллектив ширпотреба участке къахьегаш яр. Цар хьадора бераша чухьаха духхаду баракъаш. 25 сагах летташ хинна цар комсомольско-кагирхой коллектив фабрике эггара толашагIйолчарех лоархIаш яр. Берригаш тешшаме коммунистически къахьегама ударникий цIи лелаеш бар. Материал йоацаш моттигаш нийслуш хиннале а хадданза шоай планови заданеш кхоачашъаьа Iеш тIехкхоачашъеш хьабоагIар уж. ХIаьта, из фабрика керттерча инженера Бондарькова Неля Ефимовнас яхачох даим ахар санна дукхача дакъе бригадирах тийша а хул. Нагахьа санна, материал ца тоьаш хьабе болх боацаш мехкарий басача фабрика моллагIча кулгалхочоа тIа а яхе доагIар цIенхаштта хьадеха хоаш я из.

ХIаьта цу дакъе цар мелал гойташ моттиг хуле эше дов а дикхийт цо. ХIаьта, цкъаза из дарах хIама де йиш йоацаш махулий гIулакх. ТIаккха а сатийна Iохац Тамари. ДIахойодача хана бе безача балха эша цхьацца кийчоа по бригадера дIаоттабу нах. Иштта, къахьегама овсарле лаьгI ца йолийташ мъахьега гIертача цар коллективо дIаяха пятилетка цхьа шуй кхо бутти хьалха кхоачашъе аьттуя баьлар.

Гандалоевай бригадера нах дукхача хана лоадама хувца ца луш хьабоагIа. Из, шено йоацаш, дукхача дакъе дика хьехамча йолча цар кулгалхочох тийша хиннад ала доагIа.

ДагадоагIа бригадира Коткиева ПаьтIимат балха еналі. Цу хана цхьан гIулакха дIачуйха кадрай отделе нийсъелар из шё, Юха ца йоалаш цар конвейере болх бе хьожае со яхаш чIоагIа декхар дора цо.

Ай, алхха цига мара болх бе хьо раьза ца хилар мишта кхетаде дезаш да? — аьнна хаттар дир Тамаре отделе багIачар из шийна хьагIахьожайнча.

— Сона боввачар дукха дийцад шуй бригада цхьоагIо йолаш, деккарех дика лоархIаеш хиларах. Цу тайпарчарца аттагIа хургда кхаькета а яха а.

— ХIанзале а атто лекха хьо дага яле вай цхьана дувзалой тамаш я. Тха мехкарашa хIара дийнахьа наI ахк — пиъл норма кхоачашъю, лоадама мара боак хилийтац, балха тIехьабувлаш.

— Аз яхар иштта кхетадьдац Iа, со ала гIертар шуца болх беш безамегIа хургъ аьнна дар. ДIаяца со. ЧIоагIа шуца хила лоар сона. Сай шо дIакхоачар дергдар аз.

Иштта керда йоI юкъеера бригадена. Из балха тIа шаръелалаца цун новкъостал деш хилар берригаш. ХIаьта эггара дукхагIа цунга хьожаш хиннар цун уллув болх беш яг!а Нагиева Кейпа яр. ПаьтIамат ше а мехулла сихагIа балха къайленаш йовза гIерташ яр. Иштта дукха ца товш шоай декхарех лоархIабечар мутIарашка дIаттар из.

Фабрике цхьан юкъа кхеметтел конкурс кхайкальяр къопабараштa юкъе Гандалоевай бригаде къахьегара бокъо яккхара. Цу тайпара бригадена юкъебаьхкар Хамхоева Iайша, Зангиева Лида, кхыбараш.

Иштта, «наI массанена тIехьа ва, массава цхьанкена тIехьа ва» яхача девизагIа къахьегаш йола цар бригада хIана шоавтхьа сагага дIакхьачай. Шоайх хIаране балха тIа, вахаре нийсденна хIама шоай юкъара лоархI цар. Цар конвейера юхе гIолла чакхвоалаш хьахозаш хул проигрыватело декха музыка, довзаш дола иллеш. Цо даим цхьатарра йола балха операцеш чакхйоахаш болча мехкарий сагот даьлий тац. ХIаьта, болх баь баьлча а шоай бригадир хьалха а яхкие цхьана самукъдаккха ха корадоагIа царна: цкъаза кино е концерте болх.

Бригада тIум лерхIа йиш йолчарех ба яккарий ЕвлоевгIар Марем Аминати, Гагиреева ПаьтIимат, Аушева Ханифа, Каскова Кейпа, кхыбараш. Цар даим ахар санна цкъан ахазаег тIехкхоачашъю шоай балха нормаш. Цар дика кхетаду шоай бригадир коллектива сий, юкъара гIулакх бахьан ший кхин хьинари кхоадергдоацаш йолгII. ТIаккха цитаре хьадоагIа цо де дагалаьа цхьа моллагIа дика хIама уж хьаллаца кийча хилар.

Ширпотреба участкерча коллектива къахьегама толамаш уж барт болаш хьнаар кхо па деш хиларах хьахулаа хIама а ца лерхIаш цар декхар аттагIа доландаь (берий баракъаш) нийслуш да аьнна хетараш болаш бар фабрике. Гуш дар цу бригада иштта сий далар цхьабарашта шоаш ловлуш боацилга къайладехьа не могилта, хIаьта цкъаза Iоттараш еш моттигаш а хулар.

Из дерригa чукъуьлаш хиннача Тамарена цу тайпарчар харц уйлаш йохаергIйола моттиг а вахаро ше ена хьаоттайно.

1980 шера февраль бетта йоккхийчарех эна чура баракъаш ду керда конвейер хIашагIйоллалга гIордаьлла дувцаш дар фабрике. Шарбенна шоай дIабода болх а бита цига хьожабар кхерашбар цхьабараш.

Тамара ший новкъостащца цу хьакъехьа массехаза дагайоалаш хилар. Цхьан юкъа дийна халонаш оаз еалга, алапи кулуш лохлургдолга шоай лоIамагIа тIаэца атта доацилга хоаш дар. Бакъда, бригада членаш шох теща Iемабар, цунна цхьана моллагIа ниотхкъала, чоалхие декхар кхоачацде йоацIта могаргиларах шек бацар уж.

Кердача конвейере баькха хьалхара кхо бутт аттачарех бацар. Оборудоване обкатка еш, керда машинаш караерзаеш дIабахар уж. Цунга хьежжа мара дацар алапи а. Иккъ бетта бригадера берригаш салоIаш хилар, хIаьта август бутт хьатIакхаьчача шоай нормаш тIехкхоачашъе болабелар дукхагIбараш.

— ТIаккха хIанз болх хийцца дIабодаш хилча цхьабенна тха бокхьома бетта доаккха алапи 300 сомага дIакхоача, — оагIа раьза йолаш дувц кагирхой тхьамадас. — Халонаш дукха Iовша йийза яле а из керда балха моттиг караерзярах деххебаьинабац са новкъостий.

ХIана материал йоацаш новкъостий моттиг ца хилча хIара бетта ший декхар 150 процентага кхоачаш чакхдоакх бригада коллективо. Дика кхамьхал йолаш къахьегар комсомольско-кагирхой коллективерча хIамаш тегараша парте XXVI съезда даха мадаргIари накъадахара чунйина кийчо еш советски халкъ хиннача хана а.

Коллективо шийна хьалхашка оттадаь декхар дар махза коммунистий форум хьеллача дейга кхоачаш шин бетта программа кхоачашъергьа, аьнне. Цу дехарах уж дика лоархIабар бахьан долаш царна бокъо елар ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкомо парте XXVI съездага доъьяйтача къахьегама рапорта кIала кулг яздe. Цул совгIа, съезда сийна лоаттаьнча социалистически яхье доккхий хIамаш карагIдувларах комсомола обкомо елар царна памятни вымпел. ТIаьта парте обкомо — диплом вымпели.

ХIаьта, парте съездага кхоачаш яхье котбаьнача пятилетка хьонача гвардий ший республикански слете Тамарена шоллагIа ВЛКСМ ЦК Сийлен Грамота елар. Цуя совгIа, яттлагIча пятилетке из белгалъьаккхай «Пятилетка хьона гвардеец» лоа боразн доток медалаш луш. Мах боацаш путевка енна Москве хиннача олимпиадага хьажа а араз хилар цуя.

Цу дерригена бе боагIа мах беш я Тамари. Из гуш да творчески къахьегаш, даим кердачун тIаккуш оамал йолча цун хьинара хьаст цIенкха лакъаш ца хиларца, карагIдьнначох кхоачам ца беш кхы а йоккхагIа йолча лакхаленашка кхачара ший нешаш оаргагIьяха цун даим віаштIехадоалаш хиларца. Цхьан дешаца аьлча, сатийна вахар дезарех яц мехкарий тхьамада, цо ший хIара декхарча гIулакхашца хьайт боккъоаца вахаре денa-лера новлаш лувцаш яр ше йолга.

Цун дола цхьаьнха цхьа хIаьта дола масал да парте съезд чакхьаьнначул тIехьагIа бригада коллективо шоашкара дIеболабаь керда болам. Май бетта дена Нохч-ГIалгIай АССР 60 шу дизара сийна 60 денадагIа ударна къахьегама вахте даттара тIахьайхар цар республика кагирхой. Цар инициатива къоабельна ВЛКСМ обкома бюрос, хьаллаьцай дукхача кагийча нахех мехкарашех, бIарччача комсомольско-кагирхой коллективаша.

Фабрике балха еначул тIехьагIа нийсденнад Тамари комсомоле яхар. ХIаьта, хIанз из кастта парте член хилара кандидатски стаж чакхььяккха йоалаш латт.

Шерра даьъа лоац бригадера цеха, фабрика, района общественни вахара юкъе. Цу тайпара хила Iомабу шийцара новкъостий. Балха тIа къоастаде дезаш моллагIа гIулакх эттача дагайоалар комсомольски организаце секретараца М. Яндиевайца, профгрупоргаца Л. Оздоевайца. Вешан дагардар дика кхетадеш бё уж.

Итт шера дукха общественни порученеш кхоачашъйийзай Тамаре. Из дукхаза хийржай фабрика а цехий а профсоюзни комсомольски комитеташка, хIаьта предприяте халкъа тIахьожама керттерча группа председатель а хиннай. ХIаьта хIанз ше а ВЛКСМ райкома члехалла, халкъа тIахьожама поста председателалла, профсоюза цехкома членалла.

Фабрике кулача собранешка, ВЛКСМ райкоме, обкоме чакхйоахачй пленумашка дукхаза къамьлаш даьд Тамаре. Дукхьал алараш хоза хетараш доацаш бокъонца къахьегаи боазачеи цун хьашташка вахачеи деш дар санна хул цун къамьа. Цудукха ладувгIачар дагара, лоIам беш, цар хьаллоацаш хул цун дош, гIулакхаца ше яхар кхоачашдеш из йолга шоашта хIаьта гуш доландаь. Из дика хозу фабрике а вахa цар конвейера уллув сецача. Цхьа моттиг хьалъьаккхай цIеча вымпелаш, дипломаш, грамоташа. ЦIаьи, пиъаш хинна ца Iеш итташ я уж укхаза. ГIулакх иштта дIахо доде кастлуш вIаьаргa музей хьаеллача совгIаташ. Материалаш гулъе йиш хургъа ала хеталу.

ДIахьача пятилетнагIа фабрикерча массехк сага деза пачхьалкхен совгIаташ денад. Царна юкъе я «За трудовую доблесть» яха медаль енна бригада болхло Балоева Марем.

Фабрика, района, республика кагирхошта дика довзаш доккхал деш да бригада а цуй кулгалхочуй а къахьегамеи вахареи гIулакхаш. ХIаьта цхьадолча дакъе цунца на дийзача далац хьалха тIехьаьоцаш хинна фабрика коллектив тахан республике хьалхалаттачий ца хьеш хилар а.

Цох лаьца ер очерк язъе дагахьа волаш со лийнача юкъа лоархIаме хIана хинад Тамаре вахаре. Ше раьза хинача лIамгача сагага миъре яхай из. Укхаза а цун вахара никъ дакъала хургхиларах дог тийша да вай.

С. МАНСИГОВ.

Экономика кхом беш хила еза

БИЗЗА ПАЙДА ИЙБЕ ЭНЕРГЕХ

Доагора-энергетически баланса дакъе чоалхиен хилен хьалаш долаш хилар дIаяха гуйрен Iан, кхоачамболлаш дацар доагори энергии, хаоттаме хьалаш кастнаста хувцалуш хиларца дулзадена а нийсделар из. Дика лакхденнад электроэнерги дIаухийтилга, геттара дукха ба энергосистемера потребителаш. Энергосистема электростанцеш биззача низаца болх беш яр. Из болх боагIача боврамагIа дIабахийтара бетта къахьегача а салоIача а деношка нийсъеш дIаахийтар электроэнерги. Дукхача предприятеша электроснабженера хьалаш чоалхане хилар дика кхета а деш, гуйрайнен Iанен замалахьа электроэнергех пайда ийбара планаши режимаши кхоачашйора, дIайохийтача электроэнергена йола норманаш ший ханнахьен боагIача боврамагIен хулийтар.

Цхьабакъда, цхьайолча предприятеша нийса кхетадаьдацар щоашта хьалхашка оттадаь декхараш. Къаьстта къаьстача предприятей кулгалхоша де дезараш дацар электроэнерги дIаахийтара оттаяь нормаши режимаши нийса лелаяра. ДIадохийцар йоагIачул дукхагIа электроэнерги йоа а еш, балха тIа нийслуш дола кхоачамбоацараш, дукхагIа хулийтар мощностий лимиташ. ДIайохийташ йола электроэнергия мIезигъяра оттаьча планех лоархIа ца еш йола предприятеш а уж яр. ЙоагIачул дукхагIа электроэнерги йоайир шекар доаккхача завода, «Чеченингушводстрой» гIишлош яра управлене ПМК-2, ПМК-3, ПМК-1, кхачан промышленноста, автомобильни навкъий, бытовой гIулакхаш деча министерства предприятей, ялата продуктай управлене предприятей коллективаша, кхычар. Электроэнерги боагIача боврамагIа дIаухийтий хьожаш тIахьожам лоаттабацар моттигерча промышленноста министерства, просвещене министерства, бытовой гIулакхаш деча министерства, Нохч-ГIалгIай автотранспортни управлене кулгалхоша. Цхьайолча предприятешка ховдамболлаш ена бокъо а йоацаш производственни бытовойи помещенеш йоахъяра йоаш я электроэнерги. Уж гIулакхаш чIоагIа Iаткъаш да энергоснабжене система балха тIа.

ХьатIайоагIача гуйрайнен Iанех замалахьа уж лакхе белгалдаьхараш санна дола кхоачайбоанараш ца нийсдаийтара ший ханнахьен дикен кийчде деза потребителий энергобоахамаш сезона, мехетта дика хилийта еза диспетчерски дисциплина, мамогта кIезигагIа хилийта еза хIара сахьата дIайохийташ йола электроэнерги. Кхом а беш, доагора энергетически ресурсаш кхояр къаьстта чIоагIа лоархIамболаш хилар кхета а деш, КПСС ЦК СССР Министрий Советаца цхьана соцам бир халкъа боахами бахаш боле нахи доагорца, электрически йовхален энергеца гуйрайнен Iанех замалахьа Iалашбаре.

Предприятей, организацей кулгалхошта тIадожадаьд боагIача боврамагIа мара электроэнерги дIайохийтаргIйоаца мероприятеш белгалйоахилга, энергосистема болх нийса леларгбола гIулакх делга, потребителашта электроэнерги лоаттар тоаделга.

Уж мероприятеш бизза чакх а йоахаш, укх шера 15 сентябрга кхачалехьа гуйрайна-Iана замалехьа болх бара поаш керте латташ йола хIара предприятий кийчъе деккарийла бе кулгалхой. Цу дакъе царна хьалхашка латта декхараш доккхийн бехкохамеи да: подстанцей помещенеш, распределительни пункташ, котельнеш ремонт ю йистехя еза, хила ма дезара долча технически хьалаш тIа хилийта деза кабельни каналаш, отмосткаш ревизи а еш, нагахьа санна оттае еш хуле керда конденсатоотводчикаш оттае еза, иштта кхы дукха балхаш де деза. Электрически сеташкен трансформаторашкен йоаш йола энерги кIезигъяра биззагIа пайда ийбе электрооборудованех.

Гуйрен Iан хьатIаккхача гаьна дац. «Оргтехмероприятей» расчетни электросчетчикаш хIаналехьа йовзъе еза, электрически йовхален энерги яккхара, дIаахийтара йола планаш оттае еза. Производственни объекташка арахьа а чухьа электроэнерги йоагаяра йола график оттае еза. Йовхала энергех пайда мел ийбеча технологически установкашка режимии карташ е технологически инструкцеш кийчъе еза, уж мишта кхоачашдю хьожаш тIахьожам а лоаттабеш. ХIара балха моттиге хилалза иргъаш эксплуатационни инструкцеш гойтара схемаш. Экономайзераш, контрольно-измерительни приборaш дIаоттадехьа болх бе йолаялийта йишьйц промышленни котельнеш. Уж лакхе белгалъьхараш, кхы дукха йола а мероприятеш чакхъьхача халкъа боахаме зехьа йоаш йола электроэнерги дикка кIезиглургья цIенхашта къовсам лоаттабе беза электроэнергеца помещенеш йоахе гIертарашца. Общественни организацеш декхарийла я электрически йовхалей энергех биззагIа пайда ийбайтара тIехьа беш бола болх мишта дIабода хьожаш тIахьожам лоаттабе. Энергоресурсаш кхояра тIехьара дикагIйола рационализаторски предложенеш кийчъяра хеталь чакхйоахача республикански Ерригсоюзни конкурсашка дакъа лацийтара дукхагIа юкъеозе беза боллой мастераш, рационализатораш, кхыбараш.

Н. БАШИРОВ,
КПСС Грозненски горкомерча энерги кхояра йолча комиссе член.

Доазол дехьара

Чехословаки машинастроене социалистически экономически интеграцеца юкъе хьнваре дакъа лоацаш хилар бахьан долаш из эффективнегIа дегIайоалае торо хулийт. VII пятилетка шерашка ЧССР-е дукхагIа арахецаргъя 90 гаргга болча мехка экспортагIа дIайохьийтаргIйола станокаш. Къахьегамхоша лаьрхIад дукхагIча дакъе числовой программни управлени йола хIанзара машинаш, йоачIшиг доацаш аьхинг хьувза агрегаташ, къахьегама овсарле сихха лакхъе торо хулийта соплови машинаш санна араш арахеца. ДукхагIа арахецаргъе кузнечно-прессовни химически оборудовани, трактораш, легковни мухь кхухьеш автомобильаш, цу дакъе «Татра» яха грузовикаш а йолаш.

СУРТА ТIА: Прагерча ТОС яхача завода цехе. Слесарь Людевик Гала дукхача мехкашка экспортагIа дIаухийташ йола тIеховсаре болх беш йола шлифовальни станок вIашагIйоллаш воал.

ЧТК—ТАСС сурт.

Социалистически мехкашкара хоамаш

ШОЛЛАГIА ЙОЛА АТОМНИ

Дунай яхача доадача хи йисте. Белене оалача города гаьна йоацача моттиге, хIанзале а хоадалъй Болгаре шоллагIа йола атомни станци хьалъяра йола майда. «Белене — Малабоале» яхача АЭС хургъа хIаране низал 1000 мегаваттага кхоача йиъ атомни реактор. Уж я Козлодуерча эггара хьалхарча а цхьайолча хIана болх беча е ЧССР, ГДР, СССР, ВНР хьалъеш латтача станцешка а латтача «ВВЕР-440» яхарей тIехьарча реакторий шоллагIча новхалех. Хьалхара Болгарски АЭС а санна, Белененa юкхе хьалъергъяр а Советски Союза гIонца ергъя.

Кердача АЭС йиш хулийтаргъя НРБ энергетикашта хьалхашка оттадаь декхар къоастаде — 1990 шу тIакхоачаш мехка хьеча электроэнергех 40 процент атомни электростанцешта кхача еза.

«ХЬАЛЬИ ВЕНГРЕ» АЬННА ЙОЛА МАРКА ТIА А ЛАТТАШ

1990 шу тIакхоачаш шоазеи ахаззеи тIаккхетаргъя Венгре арахеца фармацевтика продукцин. Из кхоачашдергда, масала, цуи материальни бази чIоагIъяр а производственеи Iилманоглама центраштеи модернизаци яр а чу а лоацаш йола итт шера лаьрхIа дакъа дегIаахара программа кхоачашйита.

Тахан 90 пачхьалкхене экспорт еш я «Хьальй Венгре» аьнна йола марка тIалатта моллаш. Венгре фармацевтика дегIаахара керда программа кхоачашъяро торо хулийтаргъя социалистически доттагIелен мехкашка цун продукци лоаттаелга дукха хIама ца эшшаш шоаза содаькха.

(АПН).

Пресса тешал ду

ПАКИСТАНА ГЕРЗ ТЕЛАР— АЗЕРЧА МАШАРА БОЛА КХЕРАМ

«Нав Бхарат таймс» яхача лоархIаш долча индийски газето арахийцай Пакистане американски герз телара комментарец еш йола редакционни статья. АПН арайохих из лоац а я.

Пакистана антикоммунистически позици дилла а дина лоархIаш хиннай империалистически пачхьалкхеша. 1953 шера дена 1963 шерага кхаччалца йола юкъа мах боацаш 16 миллиард доллар мах бола герз деннад США Пакистана. Цул тIехьагIа мехкдаьттах хуецаш США-гара миллиардаш доллардий мах герз юкъе долаш хинна тайп-тайпара товараш йIдаьча шахски Ирана тIеоттар Америка бIарг. Из шийна а оагIонна пайда болаш сделка яр.

США президент Никсон хиннача хана, цIаьхха а хувцаслар американски администраце курс: Пакистане оттаслерхIаш дар Ирана финансови гIоноен гIон кIийлен тIа латтаргIйола режим. «Вошал долча исламски» шин мехка юкъелаьтта гIулакхаш Ирана воккхагIа вола воцен Пакистанах вIамагIвари лоархIаш дар. Цу планага хьежжа Пакистана ВВС штаб Иране дIахьо аьнна предложени а яр ль.

США-на дезаш хиннар дар Пакистан хьадда американски арахьарча политика курса тIехьа хилар. Иштта давленеи е гIерташ яр Вашингтон Индена а, тIема кийчонга дилача Пакистан чIоагI а еш. Инде де тиганаар США яьхар, хIаьта Пакистан Американара доттагIал мехка накъадаларга догдоахаш яр.

1954 шера май бетта кулгаш яздир шин оагIонна юкъерча договора. Цу тIа США декхар тIанийцадр, Пакистана технически новкъостал де а иштта чура а арахьара кхерамале Iалашъяра тIема гIулакхий дакъе тIо де а. 1959 шера кулгаш яздьча цхьаьхха договорагIа США массехк миллион доллара маьха герз лора Пакистана. КхоалагIча договора кулгаш яздаьдар 1959 шера июль бетта. Цу договорах Пешевара гаьна йоацаш хьайийллар Советски Союза къулбехьера районаш зе лаьрхIа йола шпионски центр.

Бангладеш хьахиначул тIехьагIа вIалла союзник а ца лоархIаш йитар ВIашагIкхийттача Штаташа Пакистан. Дукхьала дIакхайкадир, хьалхагIа Пакистанага хинна роль Ирана хьожаергъя аьнна. Амма Иране хиннача революце кегадир деррига карташ. Президента Картера 400 миллион доллар хьожадир Пакистана гIоила (цу ахчах ах герз эца хийцадер), амма инарала Зия дIагIаьцандар из предложени, хьожадь ахча сов кIезига хеташ. Ше гIулакха тIа дIатIа мавахкингехьа президенте Рейгана 3 миллиард доллар совгIча ахчан боаране гIо де Пакистана, пхе шера за а йилле аьнна предложени елар.

Пакистана гIо ду иштта Iербий а къыча исламски а пачхьалкхенаша. Цхьабараш хIанз а дицдаланза бa Пакистане 1971 шера къамукъаданнхаре цо лоаттабаьча къовсаме Инде хьал а лаьца Бангладеша халкъо котала яккхар. Къайле йолаш дац цу хана дена пакистенски эскар шоаза дукхагIа хинна хилар. Зия-Уль-Хака режим атомни бомба е гIерташ я.

Нагахьа санна Пакистано хьалха а Индена духьала американски герзах пайда ийбаь хилар тергалдича, чIоагIа хила тарлуш хIама да цу тайпара конфликт юхагIаттар. Дукхьал цулухьа да индийски кулгалхой шоай малхбузехьарча ловзахочунга герз ма дохка яхаш хилар. Деле хеташ ба. Исламабада тIема кийчо яра деш долча гIох цу районерча стабильноста кхерам тIеоттара чертера бахьан хила йиш я аьнна.

Шин-шегIа дагаух цхьа вывод: США гIерт Азех тIема полигон е, наьха кулгашца гIох болабе. Дукхьал цудухьа йир. Инде кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Нарасимха Рао парламенте, Пакистанага американски гера кхачар эттача ситуацех чIоагIа файла а лоралуш а хила еза Инди аьнна заявлени.

(АПН).

Машар лорабе, герзаш Iоаделга сонаде — иштта да вIашагIкхийттача Штаташка тIема духьала хулача массови демонстрацешкен митингашкен дакъа лоацараша шоашта хьалхашка уттаду де лерхIараш.

СУРТА ТIА: Нью-Йорке хинна тIема духьалара митинг. Эзараш нах, 95 кагирхой, негритянски, профсоюзни, общественни организацей викалаш Фоли-сквер яхача майда тIа гулбеннаб официальни Вашингтона милитаристски наькъа духьала хьадда «ак» ала.

ТАСС фотохроника.

Калейдоскоп

ЛАЬТТАГIАРА РУЗКЪА КОРАДАЬД

Австрале къулбаседамалхбузехьа Кимберли яхача лоам кораьй алмазаш доахка моттиг. Специалисташта хетачох уж лаьттагIара дахаро мохк дунен тIа хьалхарча цхьан моттиге оттаберга. Уж корадаь моттиг Англел кхоза йоккхагIа я. Бакъда, климат хала хилар бахьан долаш цига верриге а 20 эзар саг мара вахац (Цельсе +50 градус йIайха хул цига). Цу моттиге баха нах керттерча дакъе цхьаннахьа баха хайше а цхьаннахьа сеца ца бахаш лелаш болча а наьха племаш я. Цу районе геологашта гучаьннай дика дукха даш, цинк, бокситаш, мехкдаьтта, газ цига йоаллаш хилара белгалонаш а. Из территори массаза а цига бахаш хьабоагIача наьха яр. Алмазаш доахаш йолча компание аьттув баьлар лоадам боацача ахчах, 250 эзар доллара из моттиг эца.

1985 шу тIакхоачаш Кимберле хьалхе лерхI шера 20 — 25 миллион карат дозал дола алмазаш доахаргдола предприяти. Из мел хул хьажара арга вай шера дерригача дунен тIа 50 миллион карат хула алмазаш доах. Бакъа техкамо хьахьеккар Кимберле цхьа тонн хулача породаца 5 карат дозал дола алмазаш хилар. ХIаьта, ЮАР-е из минерал 0,5 карат мара далац хиттатча породах. Из майна дунен раьйхе эггара дукхагIа [illegible] лоаттадер. Бакъда, динахьа диллача австралийски алмазаш башха хоастадергдолаш дац. ХIаьта ЮАР-ерча эггара дукхагIа алмазаш доахкачарех йолча цхьан копех а «Кимберли» оалхах.

ГОРОД-ГИГАНТ

Е карара бIаьшере чакхйоалаш мексикански столица Мехико дунен эггара дукхагIа нах бахе город я хинна дIаотта мег. Цига баха нах 30 миллионал дукхагIа хургба, яхаш хоам бу Нотимекс яхача агентства. Цо гаьнна тIехьаютаргъя Токион Нью-Йорки. 2000 шу тIакхоачаш пхе мексиканцах вай горожаний хургва, мелла хургва воркI город-миллионер.

Столице бала нах хьдданза дукхагIа хулаш хилоро уйла йит Iаьдалга. Цунна [illegible] ва уттача холонех я медицински гIулакх делга воIагIа хургхилари нах молача хица Iалашбара оттаргIйола [illegible] Баха нах пригородашка дIабахийтарон города массехк итташ километраш хилла гаьна нах баха моттигаш кхарон гIо дергдий тIехьагIа ховрга.

САРКОФАГА ЧУГА КОРАЬЬ ГАНА

Ширача замалахьа хинна Вавилон яха город иллачара моттиг оахнаш йохаяча саркофага чура (дакъа чуилла кIий) кораьй цIенача дошо ши браслет, дошуя даькха оправа йола бархI агат, кIале дошо бIалгIа, граната, бирюза, кхыча тоъал дезача кхерий бIаьш йола пачхьахкаьо гиагаш. Царел совгIа, цу чура кораьй доток дошохи яь пачхьахьа кий, баге гIоттаьча сармакха керта бIалгIа ягIа пачхьа гIадж. Иракерча археологашта кораьь из гаьз вай ширача замаи 573 шера, Вавилона керда пачхьалкхе хиннача ханара я. Специалисташта хетачох Багдада 90 километр гаьна йолча Вавилона территоре тIа йолча эггара йIаьхетIарча ганзех цаI я.

ВIАРГАШ А ДУВШАДАЬ МОТОЦИКЛ ХЕХКАШ

Ахмадабадера Деле вахе йиш я посадаца а, самолетаца а, автомобилаца а. Бакъда, 35 шу долта спортивни гIулакхерча саго Динеш Пателя яхачо 1200 километр боле никъ мотоциклаца бе лаархIар, бIаргаш дувшадаь на лехна а лехкаш. Журналисташка аьлар цо, из никъ аьттув боалаш бе новкъостал дир сона йога дина йовзаш хиларал совгIа наьнна тIарча волице а. Шийна «карагIдаьннар» Гиннеса рекордий книжка тIа дIаязделгхилар дог доахаш ва из.

(АПН).

МИ-26 — нутта оал кердача советски езача вертолетах. Керттерча конструктора М. Н. Тищенко хьалхленца М. Л. Миля цІерагІчу конструкторски бюро хьаль йола из мухь кхухьа кабина чу а архьа хьалъэлла в 20 тоннага кхаччалца мохтьеш дІакха кхахьа йиш йолаш я.

Цуи габариташ практически льархІачa МИ-6 яхача вертолета ярaш миссел мара яц, пхьабаньда мухь дІа-юха бахьа йиш я йолаш йолча езача вертолеташа кхухьачул шозза дукхагІа.

Льархьа оттаьча энергетически установкаи дукхача устройствашен вертолета болх автономни хьалашка белга Іалашдайт.

Конструкторaша чІоагІа терко яьй экипажа болха хьалаш тоадара. Пилотски кабинана конструкци еча хана эргономикаиен инженерни психологеиен тІеххьарта хаха царагІдаьнарех пайда нийцаб. Фена кондиционировани ен йолча лаьрхІача установка тайп-тайпарча климатически зонашка — лаьсача аренашка дерз ГаьнарчаКъулбаседе кхаччалца — вертолето болх беча хана эттара дикагІа дола комфортни хьалаш кабина чу хулийтала Іалашду.

СУРТА ТІА: чархашна лела техника МИ-26 яхача вертолета тІайоттаи латт.

Б. КОРЗИНА сурт. ТАСС фотохроника.

Къона кадраш кийчъеш да тхо

1964 шера Ахриев ГІапура цІерагІча «Электроинструмент» яхача завода кадраш кийчъяра хьайиллай Назране № 14 йола СГПТУ. 1975 шера юкъера образовани а йоаггІаш йола квалификаци а йолаш кадраш кийчъеш йола юкъера профтехучилища йир цунах. ХІанз оаха кийчъю кадраш завода кийчъаь ца Іеш, райoна транспортни предприятешта, гІишлош еча организацешта, совхозашта. Ше болх беш йолча шерашка училищо арахийцай вітъ эзар саг гаргга республика халкъа боахама чІоагІІа эша профессеш йола квалифицировани кадраш.

Тахан цхьанкха предприяти яц районе болх беш тха училища яьнкха нах боацаш. Царна юкъе ба СССР Лакхехьарча Совета депутат М. С. Дзармотов, КПСС Нохч-ГІалгІай обкома члеи Я. Х. Сагов, «Электроинструмент» завода цеха начальник Р. Я. Оздоев, цу завода бригадир Могушкова Ася, «Назрановский» совхозе хьалха латта механизатор Пугоев Салман, «Сельхозтехника» РО шофер Чахкиев Бахьаудин, кхыбараш.

ХІанз йоча хьалашка болх беш яц СГПТУ-14 коллектив. Ивоа юкъера образовани специальности Іомалра хилаиза дарrдоаца хьалаш долаш да тха. ТІеххьарча шера дикиа чІоагІьяьй дешараматериальни база. Чулаташ 30 токарни станокх 30 слесарни верстакх, йолаш йола токарнин слесарни мастерскаш я училище болх беш, хьаьй автомашинашта йола лаборатори, автокласс, шоферашц, трактористашн Іомалуп 10 автомашини 8 трактори я.

Дукха хІама ца эшшаш ерrа дешара кабинеташ дешар хьекара эшача техничесни средствашца Іалашаьяь я, дукхача кабинеташка — классашка телевизораш, радиоприемникаш, проигрывателаш латт тха.

Актови зале латтача киноустановкаца хан-ханнахьа нах боацаш художественни, документальни, дешара фильмаш хьунях оаха дешархошта.

Духхьал тІеххьарча шера кердa хьалай училище итт дешара кабинет, царех цхьаьрашка латт «Ленинградец» яха установкаш, цар гІонца хьеж преподавателаш дешархой знанеш меллай. Цу дешара кабинеташка болх беш ба опытни, шоай гІулакх довзаш бола преподавателаш. Уж ба физик Т. А. Хаииев, математик Т. В. Иванова, историк А. Н. Рыбакова, гІалгІай метта преподаватель Л. Х. Толдиев.

Училище хьа а яь болх беш я интернациональни доттагІала клуб. Цу клуба членаша наькхаташ кхухьийт вай мехка дукхача городашкарча профтехучилищай дешархошка, ишттa аккарга юха а ухийт письмош. ТІема сийлен музей хьае болабеннаб СГПТУ-14 дешархой. Дукха гулдаьд цар Наьсарен райоиера Сийлахь — боккхача Даймехка тІем тІа бахача наьхи сурташ, царех йола материалаш.

Каст-каста хул сакъердаме салаІара еш сайренаш, предметашта хетаьь тематически сайренаш, хан-ханнахьа уттаду дешархошта халхараш, наха лоархІаш йолча моттигашка экскурсеш ю, тІемаш лаьттача моттигашка походаш ю. Тхоай дикагІа йола группаш Грозне а ухийт оаха город йовза, наха йиллуш йоацача моттигашка хьажа, город Орджоникидзе, Мужеча, Назране музеяшка кхувл. Училище я хоза кинишка, журнал, газет деша йиш йола читальни зал, телепередачига хьажа моттаг. Тхоай художественни самодеятельность я тха болх беш. Дукха йоацаш пианино, электрогитара, балалайка, ударни установка, наькхата пандараш, кхыдараш цІщар оаха тхоай самодеятельноста.

ЧІоагІІа теркам тІабохийт оаха дешархошта дерригача предметех дика теоретически а практически а знанеш ялара. ХІара дешара кабинете болх беш я предметни кружок, технически творчества, автотранспортни гІулакха кружокаш. Царна керте латт опыт йола преподавателаш, производственни дешар хьеха мастераш. Тха дукхагІа болча преподавателий лаккера образовани я. Производственни дешар хьехача мастерий а я йоаггІаш йола образовани училище болх баь опыти.

Теркам тІабохийт оаха физкультурен спорти дегІайоалаяра. Тха я футболах ловза моттиги баскетбольни майден а йолаш йола стадион, физкультурно - массови балха эша кхы хьалаш а да. Тха коллективо кхебаьб вай республике меттел, мехка а боаца бола даю-до яхача кІалтохаргах латара СССР спорта мастер, «Къахьегама резервай», ДСО Центральни Совета чемпион Кокурхоев Махьмад, «Къахьегама резервай» ДСО Российски совета чемпион Тумгоев Башир, даю-до. СССР спорта мастер Цороев Хьусен. Училища йистельнкхачул тІехьагІа баха а баха тайп-тайпарча институташка дешаш ба уж хІанз берригаш а. ХІьта, СГПТУ-14 дешош йолча Даурбеков а республике хьалхие яккхара Іан миогоборье даькха а лоацаш хьалхара моттиг а яьнкхар, СССР спорта мастера кандидата норма кховчаш а йир.

КПСС-XXVI съездо чІоагІІа теркам тІабахийтар мехка профтехобразовани системa дІахо дегІайоалаяра, хІьата кхуйц йоагІача тІехьенна кхетам балара а цунна дешар хьехара а эша хьалаш Іалаидара даьнъера вайх хІаране бехктоккам лаих а бир. Тахан вай заводашта, фабрикашта, гІишлош еча организацешта, юрта боахама эша техника а Ікма а доваш йола лакха квалификаци йола кадраш. Тхона бебашка доацаш дац тхо долча деша воагІар малав, оаха дилла я теркалду юкъерча профтехучилища программа кхетаергья цо е кхетаергья яц. Цудухьа, нах деша хьажаш, къаьстта а укх тІеххьарча кхаь шера, заявленеш хьачуеннарашта юкъера дикагІа бараш харжа гІерт тхо. Шер-шера дика чакхбоал тха деша нах хьаэцара болх, хІьата республике массанел хьаьха а доал тхо ю гІулакх дий. ДІадахача шера бархІ класс яьнкхараш хьаэцара 180 саг хиннaче, ткога кхаьча заявлени 350 яр.

ХІанз 1981 — 1982 шера керда дешархой хьацаргба аьнна кхайкадаьд оаха. Укх деношка бархІ класс яьнкха дукхха дешархой ух тхо долча, деша дІаэцара условеш мииштей хар духьа залленеш хачутела. Хьехар кабинетик хул тха, деша хьанийцараш та стипенди да бетта 30 сом, тІехдика дешараш та 40 сомига кховчаш хьожду из, беррига дешархошта мах боацаш лу оаха учебникаш, кхыча городашкара баьхкараш та каникулаш йолча хана цІа аха а юха аха а билеташ йиду. Училище дешаш яьнкха хана къахьегама стажа юкъейода. Профтехучилища дика дешаш йистельнкхараш та кхьоста льготаш оттаяьй КПСС ЦК-еи СССР Министрий Советеи соцамо. Цар бокъо я конкурс а экзаменаш а йоацаш металлургически мехкадаьтта дакхара, газоаи промышленность; гІишлош яр, транспорт, юрта боахам, халкъа боахама кхыдола доакъош савна йолча къаьстта дефицитни специальностех йолча вузашка деша баха. Тха училище хІаране йиш я йиза йолча юкъерча образованига кхача а хална боахаша чІоагІІа эшаш йола специальность Іомае а.

Ю. АРАПИЕВ,
Назранарча СГПТУ-14 директор.

КЕРДА ГІУЛАКХАШ—ВАХАРЕ

Бахача наха атеистически кхетам балара балхах йоккха моттиг дІалоац культпросветучреждеиешна. Культура болхлой декхарийла ба советски гІулакхаш, цар керда формаш наха юкъе шерра дІайоаржае. Цу даькъе культура ЦІен, клубий болхлошта доккха гІо ду Шаьла района ЗАГС-а бюро завкдующе Бибулатова ЗураІас. Цо хьиаре даькъа лоаш хьалхашка латта культурни атеистически декхараш кхоачашдара болх вІаштІехьбоаккхача. Цу хьалашка чІоагІа лоархІаме да, хІара культура гІулакх оттаьча пхьоага хьежжа лелдар. Из дика кхетаду ЗураІас.

Укх тІеххьарча хана шерра дахжад торжественни хьалашка саг ир-яхара регистраци елга, эскаре болха раш накъабоахилга, кагирхой болхлошта юкъе дІаэцилга. Уж лоархІаме гІулакхаш чакхдахара хоза кийчъю культура ЦІен ченаш.

Керда гІулакхаш вахара юкъедоаладарца бола кагирхой безам дий тІеяьа боккагІа хул. Цунна тешал ду кьонахчар кхоллама мехкера маІан цар леладеш хилар. Цу хьакъехьа цхьа масал доаладерг да аз. Е шу хьадоаладелча дерз Шаьла районе 46-зза цІей санна дездеш чакхдаьккад саг яр-яхара регистраци елга. Цун маІан да 46 йоІон дІамигача сагон шоай цхьана хургдолча вахара юкъмоттиг безамца, тешамца чІоагІьяь хилар.

Шоай вахара цхьана бувзарца иразерча вахара новкъа баьинарех ба комсомола Шаьла райкома шоаллагІа секретарь Атуев Салмаш Шаьларча № 5 йолча юкъерча школа хьехархо Тембулатова Сацитеи, парте райкома инструктор Арсаев Сурхо а централи районни аптека болкло Лечиева Резеда а, районни больница лор-стоматолог Баудинов Абуи Муслимова Лайлаи, кхыбараш.

Дицтургдоаца гІулакхашца белгалдоах эскаре гІулакх де болха кагий нах накъабоахилга. Укх шера бІаьстан юкъе эскаре гІулакх де болха кагирхой гулбеннача Шаьла района культура ЦІагІа цу денна хетаьь сайре хилар, концерт кийчдир моттигерча самодеятельни артисташа. Цун репертуара юкъе яр тІешен бІухоийн тематиках йола ашараш, стихаш. Сайрене даькъа лаьцараша ралоа хинна тІайцар салтийи матросийн халхараш. ШоаллагІча дийнахьа ІуйрийнаоркестроJ леташ ашараш а йолаш накъабаьхар юртахоиа Советски Эскаре гІулакх де болхараш.

Районе керда гІулакх даш советски обрядаш вахара юкъе цхувлилга. ахаш дувц районни культура отдела заведующе Гарсаев Лаьчас. Цхьабакьда, уж гІулакхаш массанахьа а ишта дика лел яха маІан долаш дац из. Цхьайолча юрташка хІанз а моттигаш кийслу шерІий, дип накъаца саг йоаласлга вІаштІехьдоахаш. Цудухьа юрташкарча партийни, комсомольски организацешна, пропагандисташа лира къовсам лоаттабе беза шерча замах юкедиса зуламе гІулакхаш халкъа юкъера дІадахар духьа. Цо гІо дерга формага диллача къаманк чулоацамга диллача социалистически дола керда гІулакхаш вахара юкъедоаладара.

Я. ИСРАИЛОВА.
Шаьла район, Авторой-Юрт.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

КАГИРХОЙ ТЕРКАМГА!

ГРОЗНЕНСКИ ПЕДАГОГИЧЕСКИ УЧИЛИЩА ДІАХОЙТ

1981—1982 дешара шера школьни, дошкольни, спортивни отделенешка очно деша дешархой дІаэцаш хилар.

Училище кийчбу юкхьанцарча классай хьехархой, физкультура хьехархой, детсадийн яслейн воспитателаш.

В класс чакхъьнкхараш деша дІаэц:

1. Юкхьанцарча классай хьехархой — бокхагІ-бола пионервожатеш кийчбеча отделене (дешара ха — 4 шу).

2. Юкхьанцарча классай хьехархой — продленни группай воспитателаш кийчбеча отделене (дешара ха — 4 шу).

3. Физически кхетам балара хьехархой кийчбеча отделене (дешара ха — 4 шу).

4. Детсадийн яслейн воспитателаш кийчбеча отделене (дешара ха — 4 шу).

Заявленеш дІанйю 8 класс чакхъьнкхачул тІехьагІа деша оттарашкара 31 июле кхаччалца. 10 класс чакхъьнкхачул тІехьагІа деша оттарашкара — 14 августа кхаччалца.

10 класс чакхъьнкхараш деша дІаэц юкхьанцарча классай хьехархой кийчбеча отделене (дешара ха — 3 шу), физкультура хьеха хьехархой кийчбеча отделене (дешара ха — 2 шу).

Заявлени хьачуяла еза училища директора цІерагІа, ер документаш шийца я долаш:

1. Дийша хилара тешал (подлинник).
2. Фотокарточка (3х4 размер йолаш — ялх).
3. Медицински справка (№ 286).

8 класс чакхъьнкхачул тІехьагІа училище деша воагІачо экзаменаш дІаяла еза эрсий меттах (диктант), математиках (устно).

10 класс чакхъьнкхачул тІехьагІа училище деша воагІачо экзаменаш дІаяла еза эрсий меттах (сочинени), математиках (устно), спортивни отделене деша воагІачо экзаменаш дІаяла еза эрсий меттах (сочинени), СССР историех.

«Юкхьанцарча классашка хьехара» специальностагІа деша оттачун музыкальни данне йиш а хьож.

«Физвоспитане хьехархо» яхача специальностагІа деша оттачун кхы тІа дІаяла еза физкультурах экзамен а.

Деша дІаоттара луш йола экзаменаш хургья 1 августа денз, хІьта педучилище дІаяхолга чакхдаргда 21 августа денз 25 августа кхаччалца.

Дешара шу долалу 1 сентябре.

Педучилище деша дІайийцараш юкъарча порядкагІа Іалашбу стипендецеи общежитецеи.

Педучилища дирекци.

КХОАНА—ФОРДЕИ ДОДАЧА ХИНИ ФЛОТА БОЛХЛОЙ ДИ

ХАБАРОВСКИ КРАЙ. Шерра социалистически яхьа йоаржаь дикача толамаш ший профессиональни цІейна накъаеиай Къахьегама ЦІена Вайракха орден лелачa Ваннио яхача порта коллектив. Докераша дукхагІча хана халал хьалха кийчду немаш. Заданеш совгІа 30 эзар тонн совгІа халкъбоахама мохьаш чакхдаьхад укхаза.

ХІанарча навигацегІа ГаьнарчаКъулбаседе дІадохьийтаргда 100 эзар тонн совгІа мохьаш.

СУРТА ТІА: дукхагІдола мохьаш чакхдоахаш йолча порта кховлагІча района докераш. Аьрдехьара аьттехьа — В. П. Береза, К. Н. Целинский, В. Э. Бенке, В. Н. Михайленко.

В. ТАРАБАЩУКА сурт. ТАСС фотохроника.

САЛОІАЧА ДЕНОШКА

4 июль

С. М. Кирова цІерагІа культурах салаІарен парк. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. Парка радио. «Беранчен кагирхоштеи дола иллеш» яха радиоконцерт. 16.00. Кинолектори. «Советски поэзе масалашца кагирхошта нравственни кхетам балар» яха лекци. 18.00. Музыкальни эстрада. «Советски композиторий вальсаш» яха Нохч-ГІалгІай пачхьалкхеи филармоне симфонически оркестра концерт.

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 10.00. Дешархошта лаьрхІа улишашка дІа-хьа лелара правилах йола беседа. 19.00. Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 20.00. Болх беш я дискотека.

Химикий культура Дворец. 10.00. «Светофор» яхача клуба заседани. 16.00. Болх беш я «Книжкай дуней тІа» яха любительски объединени. Кердача советски литература обзор. 18.00. «Пятилетка боккха гІа» яха кинообозрени. 20.00. «ДоттагІал» яха акханара майда. «Керда общество хьалъеча коммунистически морала ролах В. И. Ленини КПСС-еи дийцар» яха тематически кинохьокхар.

Н. К. Крупскаяй цІерагІа культура Дворец. 9.00 — 12.00. Болх беш я ерриrа аттракционаш.

5 июль

С. М. Кирова цІерагІа культурах салаІарен парк. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. Парка радио. «Форда тІа гІулакх дечарна» яха радиоконцерт. 16.00. Кинолектори. «КПСС XXVI съезд физкультуран спортей хьалах» яха лекци. 20.00. «Коммунизмага тІа боахаш да тхо» яха кинофильм. 18.00. Музыкальни эстрада. «Советски композиторий вальсаш» яха Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт.

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 13.00. «Ленински курсаца коммунизмага» яха радиолекци. 18.00. Эстрадни оркестра концерт. 20.00. Болх беш я дискотека. 22.40. Баьцара театр. Гойтаргда юхегойташ дола фильмаш.

Химикий культура Дворец. 10.00. Асфальта тІа дийхкача суртий конкурс. 11.00. Болх беш да «Хаиархо» яха берий кинотеатр. 14.00. Волейболах йола спортивни яхьаш. 20.00. «Планета» яха акханара майда. «Кхоанеига гІа боахаш ба мохк» яхача библиографически обзора тематически кинохьокхар.

ФУТБОЛ

Самардийцакъа шоаллагІча лига кховлагІча зонерча футбольна командаша дІайихьар мехка чемпионата аргІанара кхойтталагІа тур. Цу дийнахьа «Терек» яр хьошалгІа яха Пятигорскерча «Машукаца» ловзаш. Из вІешагІкхстар чакхдаьлар я счет 1:0 йолаш «Терек» хот а йолаш. Фусамдаьй ноанаІарашка бургац чутехар вай футболиста Соколов Владимир.

ФЕ ХИЛА

Укх шера 1 июле денз 20 июле кхаччалца вай республике чакхйоаккхаш я «Скорость» яха Ерригсоюзни рейд. Из еш я автотранспорт наькъашка лелара оттаь режимаш телхаярца ювзаенна авареш наькъашка кІезигагІа хилийтара.

Статистически даннеша хьахьокхачох наькъашка хулача авареех хІара кхоалагІа яр лела йоагІачул сихагІа транспорт леларах хулаш я. ХІьата, иштта ховш да спидометра стрелка 100 километрга кховчаш яйлча транспорто секунде 30 метр совгІа никъ белга. Иштта сиха йода машина тІаьхет иттаза вІаштІара даьча цІен тІаре чу чуежача миссел чІоагІа.

Мел сиха машина лалла йиш я водитело кхетадеш хилар из ший болх дика бовзаш хилара керттера дарех цхьа хІама да. ХІьата сиха е шорта из лалла еш хар атмосферни хьалех, делаш бола никъ дика е во хиларах, цун шоралах тийна да.

Халкъа боахама мохьаш сихагІа кхача дезача дІакхоачадар экономически пайданегІа долга ховш мадий. ТІакха хІана лелае йиш яц транспорт сиха? МоллагІа а транспорт юкъерча бовранагІа сиха леларгболеш арахец, хІана аьлча укхаза чоте лаца деза голаш етташ наькъаш хилар, дІа-юха кхухьача мохьий тайпаш.

Цхьабакъда, хала хете а, цхьаболча водителаша башха теркал дац наькъаш голаш етташ хилар, гола геха йодача машина чархаш центробежни низо даьттащара хьакъоастаелга. Цудухьа тамаш яц машинаш кІалтІалелхар — наькъашка эгара дукхагІа хула авареш.

Сиха йодача машинах пхьаькха кхерам а — гола тохача хана с тормоз тохача хана новкъазара эшха тарлуш хилар. Сов сихьаь машина леларах - дулам дала тарлу, хІьата эшшача хана из юхасоцае а вІаштІехьдаргдац.

Транспорт сов сиха леларр водители унахцІенонна а зенэ хІама да: дега чІоагІагІа низ хул, артериальни давлени айлу, автомобиль лелас а халагІа хул.

Бийсана кхо сахьат даьлча Ростов — Баку яхача новкъа 816 километр йолча сиха «ВАЗ-2101» яха ший автомобиль лаьлла водаш гудермески «Сельхозтехника» объединене болхлочо А. А. Вашаева машина доал де а ца могаш духьала йоагІача легковой автомобила тІатехай. Цига цхьа саг веинав, пхиъ лозавьв.

Иштта сиха водаш ший машина духьала йоагІачоа тІатехай Наурски районе участкови больница керттерча лоро А. Росламбекова. Водитель цига веинав, хІьата пассажир лозавьв.

Ножай-Юртовски районе Зондак яхача юрта тайна доацаш лоамаи наькъашка Г-53 яха «Дагводстрой» ПМК-7 автомобиль кІалтІакхессай цун водитела Качакаев Азарбека. Кузова чу вайгІа бархІ пассажир лозаваьв.

«Жигули» яха ший автомобиль кІалтІакхессай Шелковской АТП контролера А. Висаигиреева, хІьата ше цигга веииав.

ДІадахача кІиргагІа (25 июне денз 2 июле кхаччалца) республика наькъашка 33 авари хиннай, 3 саг веинав, 38 саг лозаваьв.

НГІ АССР МВД ГАИ.

РЕСПУБЛИКЕ БАХАЧА НАЬХЕН ХЬАЬШИНИ ТЕРКАМГА!

Укх шера 10 июле денз Грозный — Актюбинск — Нижневартовск яхача № 6485 йолча рейсагІа самолеташ лела йоалу. Грознера самолет хьалгІотт 19 сахьати 50 минути яьлча.

Хьамсара пассажираш! Грознера билет эца йиш я шун Актюбинскера — Аркалык, Барнаул, Братск, Джезказган, Кокчетав, Кустанай, Караганда, Кзыл-Орда, Красноярск, Магнитогорск, Усть-Каменогорск, Целиноград, Челябинск яхача аэропорташка кхачалца йолча самолеташта а.

1981 шера 23, 26, 27, 29 июле кхы тІа ТУ-134 яхача самолеташа Грознера Москве рейсаш ергья. Грознера самолет дІайода 10—00 сахьат даьлча. хІьата Грозный — Симферополь — Львов яхача рейсагІа 1981 шера 17, 21, 25 июле расписанега хьежжа леларгья самолеташ.

Ца кхетар хатта а авиабилеташ эца а мегаргда Грознерча аэропорта кассашка — Аэрофлота центральни агентство, телефон — 2-75-46. Назрань, Гудермес, Малгобек яхача городашка, Орджоникидзевски, Наурски, Шелковской станицешка, Надтеречни яхача юрта — трансагентствашка.

ТЕЛЕВИДЕНИ

4 ИЮЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — ІуйранагІа гимнастика.
9.05 — ДІалоах халкъа инструментий лелхарий Ерригсоюзни конкурса лауреата Г. Жмурова (балалайка).
9.30 — «АБВГДейка».
10.00 — «Дай-ноллай, ноанай!».
10.30 — «Спортлото». 27-гІа тираж.
10.40 — «Художникех дола дувцараш». Тулуз Лотрек.
11.55 — Хи тІа лелаеш хоахарах йола дуней халкъашта юкъера пхьаш.
12.30 — Советски наьхей концерт.
12.55 — «Ализа» яха беранта вола телевизионни художественни фильм.
14.00 — Югославе къамаи дезача денга — бІухочун Денга. «Югославе гІалаа». Кинопрограмма.
14.30 — Кердадараш.
14.45 — Тахан — кооперацe Дуней халкъашта юкъера Ди. Передаче даькъа лоацаш ва Центросоюза председатель А. А. Смирнов.
15.05 — «СелаІада» яха халкъа творчества телевизионни программай Дуней халкъашта юкъера IV-гІа фестиваль. Сири.
15.30 — «БІаргагушдаш — тешаладар».
16.10 — Мультфильмий программа.
16.55 — Политически обозревателa Л. Л. Вознесенски беседа.
17.25 — Кооперацe Дуней халкъашна юкъерча Денна йола музыкальни программа.
18.25 — «Га Сиен Аня тІаьхеаш» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
19.15 — «Дарригача дега тІара».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Оперетти тІаьхьа шо».
23.15 — Кердадараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — И. С. Бах. Концерт.
9.05 — Кооперацe Дуней халкъашта юкъерча Денга. «ЗІамигача городий йоахло» яха телевизионни документальни фильм.
9.30 — «Іуйранара почта» яха музыкальни программа.
10.00 — «Эрсий къамаьл».
10.30 — «Шахматни школа». Легъа лоацаш ва дуней чемпион А. Карпов.
11.00 — ДІалоах «Сказ» яха эрсий халкъа инструментий квартета.
11.30 — Гандболах йола дуней халкъашта юкъера турнир. МаІанах. СССР вІаштагІеха команда — Польша вІаштагІеха команда. Болгарера передача.
12.00 — «Вай сомий бен».
12.30 — Олимпийски спортивни комплексe мехка чІоагІагІболча гимнасташа ю хьоакхе выступлени.
13.30 — «Кинохьажархочун спутник».
14.15 — «Саг. Латта. Дуне».
15.00 — А. С. Пушкина цІерагІча Ленинградски Пачхьалкхен академически театра «Эрсий хьу» яхача Л. Леонова романах йола «Вахара тІаьхьенар» яха фильм-спектакль.
17.30 — «Литературни вІашагІкхетар». Никонхо А. Шожута.
17.55 — Мультфильм.
18.20 — Кинонжурнал.
18.30 — «Ялат чуцана кьалхалаттарашта!». Концерт (нохчий меттала).
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. СКА (Ростов-на-Дону) — «Шахтер» (Донецк). Ростовера трансляци. Перерыве (19.45) — «Бийса даьккъала хийла шун, берaш!».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Форда хин маІарха» яха телевизионни художественни фильм. Хьалхара а шоллагІа а сери.

I ПРОГРАММА
5 ИЮЛЬ

8.00 — «Ха».
8.40 — «Зарядка е дІаятта!».
9.03 — Узбекски ССР балета къонача артистий концерт.
9.30 — «Гуртадбетта сахьат».
10.00 — «Советски Союза гІулакх дей ва!».
11.00 — «УахацІено» яхача программа почта».
11.45 — «Іуйранара почта» яха музыкальни программа.
12.15 — «Деррита хир доа». Киножурнал.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — Азиера къаман дезача денга — из ший лоІаме кинига Дента. Кинопрограмма.
14.30 — СССР халкъа артиста С. В. Образцова хьалхале лелашча Пачхьалкхен централни театре «Фуд. нийсинта театре?» яха фильм-обозрени.
16.00 — «Тахан Форда а хин а флота болхлой Ди ха». Передаче дакъа лоацаш ва РСФСР хин флота министр А. В. Багров.
16.30 — Форда а хин а флота болхлой Денна йола музыкальни программа.
17.10 — «Тахан Форда а хин а флота болхлой Ди да». Передаче хакъа лоацаш ва СССР форда флота министр Т. Б. Гуженко.
17.30 — «Коммунистай» яхача циклацара «Вай секретаьр» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
18.00 — «Дуней халкъашта юкъера панорама».
19.45 — Мультфильм.
19.00 — «Кинопонхьбара клуб».
20.00 — Боксах йола дуней халкъашта юкъера турнир. Гаванера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Футбольни обозрени».
22.05 — «Йовзаш йола ашараш». Музыкальни театр, телевидени, кино.
23.50 — Кердадараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Композитора В. Кравинева аллаш.
8.55 — Форда а хин а флота болхлой Денга. Телевизионни документальни фильмий программа.
9.30 — «СелаІада» яха халкъа творчества телевизионни программай Дуней халкъашта юкъера IV-гІа фестиваль: Мадагаскар.
10.00 — «Дийнача хІамай дунен тІа».
11.00 — «Кетало пикхарашь». Фронтовой доттагІий клуб. Маршалашна бІун ветеранаш вІашагІкхетар.
12.30 — Гандболах йола дуней халкъашта юкъера турнир. Болгаре вІаштагІеха команда — СССР вІаштагІеха команда. Болгарера передача.
13.00 — Дзюдох йола СССР чемпионат. Минскера передача.
13.25 — Кинопанорама.
15.00 — «9-гІа студи».
16.00 — «Ши капитан» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. ЯлхагІа сери.
17.15 — «Театральни афишина юкъе».
18.15 — Мек дарах йола дуней халкъашта мокъера матч. СССР вІаштагІеха команда — Великобритане вІаштагІеха команда. Киевера передача.
18.55 — Дзюдох йола СССР чемпионат. Минскера передача.
19.30 — «Дай-ноллой, ноанай!».
20.00 — «Бийса даьккъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Малеи доак В. Вишневскаяс.
21.00 — «Ха».
21.30 — «Дохар гаргта» яха художественни фильм (СФРЮ).

РАДИО

4 ИЮЛЬ
КООПЕРАЦЕ ДУНЕИ ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ДИ

6.40 — «Дакъарий баха чІоагІадар тьайбам леладенга ликхдарх дола керттера декхар да». Беседа (нохчий меттала).
6.55 — Музыкальни антракт.
7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачай программа (эрсий, гІалгІай меттала).
8.25 — «Къонал» яха радиожурнал (эрсий меттала).
10.15 — «Литературни Нохч-ГІалгІайче» (нохчий меттала).
10.35 — Музыкальни антракт.
11.00 — «Вай доттагІа Іалам» яха радиожурнал (эрсий меттала).
11.40 — «ДоттагІий ашараш» (гІалгІай меттала).
12.30 — «Литературни кердадараш» (эрсий меттала).
14.00 — «ЦІе сийгаш» (гІалгІай меттала).
16.30 — Кооперацe болхлошта дола концерт (нохчий меттала).

УКВ

18.00 — «Къонал» яхача радиостанце ашарий программа.
18.58 — Популярни ашарий мехка яха концерт.
19.31 — Нохчий меттала юмористически дувцараш.
19.52 — Халхара ашараш.

5 ИЮЛЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.10 — Передачай программа (эрсий, нохчий меттала).
8.25 — «Шоаш дукхееза ашараш» (эрсий меттала).
11.15 — «Автоспецоборудование» заводера передача (эрсий меттала).
11.30 — «Чечингражданпроект» институтa вокально - инструментальни ансамбла выступлени ю (эрсий меттала).
15.15 — Концерт (гІалгІай меттала).
16.00 — «Къона тІехьо» (нохчий меттала).
18.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
19.00 — «Илеца доттагІал дарашта!». Концерт (гІалгІай меттала).

УКВ

18.00 — «Массаиена, оперетта езаш мел волчунна» яха передача.
18.57 — Нохч-ГІалгІай илланча ашараш а.
19.29 — «Гаьна хьалха дІадахача шерий иллеш» яхача циклацара передача (нохчий меттала).
19.59 — «Моттигерча композиторий вальсаш ена».
20.37 — Нохч-ГІалгІай ашарий концерт.

Хоаттам

Тахан республике гІоллен Грозни кІезига-дукха моркхаш а йолаш, йоачан а йолаш, малхбузехьара секунде 3 — 8 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 28 — 33, Грозне 30 — 32 градус йовхал йолаш хилен тарлу. Кхоанен ломмен хувцалуш моркхаш а йолаш, ломма пхьайолча моттигашка догІа а делхаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 2 — 7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 15 — 20, дийнахьа 28 — 33 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностех транспортех — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмой — 9-24-07; корректорсе — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, пхоаттей деношка

СФ05212, «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2538.